

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra historie

**Čínská kulturní revoluce v publikacích a statích československých
marxistických teoretiků**

Diplomová práce

Bc. Josef Janoušek

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor Dě-Aj

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. dubna 2018

.....
vlastnoruční podpis

Obsah

ÚVOD.....	2
1 POZITIVNÍ OHLAS.....	5
1.1 1950-1953.....	5
1.2 1954-1955.....	10
1.3 1956-1957.....	12
2 POČÁTKY ROZPORŮ.....	15
2.1 1958.....	15
2.2 1959.....	18
2.3 1960.....	19
2.4 1961-1962.....	20
2.5 1963-1964.....	22
2.6 1965.....	23
3 MAOISMUS JAKO ÚCHYLKA.....	25
3.1 1966.....	25
3.2 1967.....	30
3.3 1968-1969.....	37
3.4 1970 - 1976.....	39
ZÁVĚR.....	43
RESUMÉ.....	45
SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY.....	46

ÚVOD

Problematika moderních politických dějin Čínské lidové republiky byla po rozpadu socialistického bloku podrobně zpracována jak tuzemskými autory (*Čína ve XX. století*), tak autory zahraničními (*Dějiny Číny*). Dějiny Číny jsou také poměrně častým námětem bakalářských a diplomových pracích, jedná se však o zkoumání do značné míry kompilační, příkladem je bakalářská práce *Velký skok vpřed a Velká proletářská kulturní revoluce*¹, proto by moje práce měla rozhodně přinést nový pohled na vybrané pasáže. Významnou úlohu v získávání informací o Číně sehrálo postupné uvolňování politických poměrů v samotné Čínské lidové republice, což přineslo možnosti zkoumání interních dokumentů a často i oficiálních vyjádření čínské vlády k jednotlivým událostem. Přes toto pozvolné uvolňování se však velmi často setkáváme s určitou tendenčností a neúplností jednotlivých dokumentů a výroků ze strany čínských oficiálních míst. Například projevy Mao Zedonga při interních stranických zasedáních budou historiky vždy přijímány se značnou rezervou, protože sám Zedong své projevy nenechával zaznamenávat, aby bylo možné jejich výklad dle potřeby upravovat.²

Obecné informace byly čerpány zejména z monografií *Čína ve XX. století, Díl 1*³ a *Čína ve XX. století, Díl 2*⁴. Specifičtější události relevantní pro světovou politiku jsou přejaty zejména z monografie *Mao – Příběh, který možná neznáte*⁵. Jak již bylo zmíněno, klíčovým zdrojem informací byl deník *Rudé právo*⁶ a *Problémy soudobého vývoje Číny, 1*⁷ a *2*⁸. Soubor publikací vydaných Orientálním ústavem Československé akademie věd pod názvem *Problémy soudobého vývoje Číny* nebyl v době svého vzniku volně přístupný, což naznačuje poznámka, že má sloužit jen k interním účelům. K tomu je nutno podotknout, že

1 ŠEVČÍKOVÁ, Barbora. *Velký skok vpřed a Velká socialistická kulturní revoluce*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce. Západočeská univerzita. Fakulta filozofická. Katedra historických věd. Vedoucí práce prof. PhDr. Aleš Skřivan, Ph.D.

2 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X, s. 55.

3 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 1*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 126 s. ISBN 80-244-0251-3.

4 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X.

5 CHANG, Jung, HALLIDAY, Jon. *Mao – Příběh, který možná neznáte*. Přeložila Michaela Ponocná. Praha: BETA Dobrovský, 2006. 719 s. ISBN 80-7306-272-0.

6 Dostupný on-line, a sice roky 1950-1989 Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo>.

7 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu. 1. Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. 70 s.

8 NIKL, Miroslav a kolektiv. *Problémy soudobého vývoje Číny. 2*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. 124 s.

zejména první díl byl zřejmě určen pro potřeby samotných československých straníků. To lze vyvodit z faktu, že pro interní vědecké využití v ní chybí citace, které se objevují až v díle druhém.

Tato práce si jednoznačně neklade za cíl ověřovat jednotlivé výroky. Mým cílem je, vzhledem k šíři vytyčených událostí, zmapovat vývoj reakcí československých marxistických teoretiků a především československého deníku Rudé právo na události a postoje Čínské lidové republiky. Zde je třeba zdůraznit, že v potaz nebudou brána periodika vycházející v Sovětském svazu⁹, protože československá zahraniční politika po drtivou většinu času kopírovala politiku sovětskou. Mým zájmem je především pohled na dění v Čínské lidové republice prezentovaný občanům Československé lidové demokratické, respektive socialistické, republiky. Z toho je zřejmé, že stěžejním zdrojem informací pro moji práci se stalo právě Rudé právo, jakožto nejběžnější zdroj zpráv v daném období. Vývoj jednotlivých nálad a postojů se budu snažit zařadit do kontextu faktického vývoje událostí v Čínské lidové republice a zároveň se v práci pokusím o jejich stručnou analýzu. Pokud to dohledatelnost dokumentů dovolí, srovnám veřejná prohlášení tisku s neoficiálním názorem jednotlivých zúčastněných stran a států.

Práce samotná se orientuje na zkoumání vybraných událostí. V každém roce je zkoumána oslava 1. máje, jakožto celosvětového komunistického svátku práce, 1. říjen, jakožto den výročí vzniku Čínské lidové republiky, a zejména pak vybrané události spojené s politickým, sociálním a ekonomickým vývojem v Čínské lidové republice. Pokud během některých let nedošlo u výše zmíněným událostí k závažnějším změnám, jejich zařazení nepovažuji za nutné, protože by působily dojmem pouhé výplně, každý rok však byl prozkoumán. V potaz byla brána i možnost určité časové prodlevy od události do zveřejnění zprávy v Československu, proto v případě, že se informace o události neobjevila v našem tisku bezprostředně, byla tato zpráva dohledávána i v číslech Rudého práva následujících dnů.

Důvody výběru tohoto tématu by se mohly zdát až nelogické, jelikož neovládám čínštinu, nikdo mně blízký z Číny nepochází, ani se o ni nijak nezajímá. K Číně samotné mne tedy nic přímo neváže. Dané téma je pro mne výzvou, jelikož již svým založením se velká část práce bude zabývat právě výzkumem. Ten by měl přinést výsledky hodnotné nejen pro tuto diplomovou práci, ale snad i pro autory, kteří se budou danou problematikou

9 Není-li takovýto článek přímo citován v Československu.

zabývat. Z tohoto pohledu cítím povinnost věnovat se s maximálním možným nasazením právě studiu Rudého práva, jelikož samotné politické dějiny Čínské lidové republiky jsou zpracovány v obecné rovině více než dostatečně.

Práce je členěna chronologicky, počínaje vítězstvím komunistické strany v boji o moc po 2. světové válce a konče událostmi bezprostředně následujícími po smrti Mao Zedonga. Dále je naznačeno členění na vnitropolitický a zahraniční vývoj, toto členění je však samotnou podstatou práce v některých pasážích narušeno, neboť zprávy často zasahují do obou vytyčených skupin.

Celá práce je koncipována na kvalitativních indukčních principech, tedy přistupuje ke zjištěným faktům jednotlivě a nesnaží se je příliš zobecňovat. Tento přístup byl zvolen z toho důvodu, že se jedná o subjektivně vybrané kapitoly, což by mohlo při následné sumarizaci vést k zavádějícím závěrům. K ukotvení jednotlivých událostí je přirozeně využita metoda kvantitativní, studium monografií na dané téma má však pouze podpůrný charakter.

1 POZITIVNÍ OHLAS

1.1 1950-1953

Abychom pochopili celkový vývoj diplomatických vztahů s Čínou, je nezbytné se seznámit se situací ještě před samotným vznikem Čínské lidové republiky a před komunistickým převratem v Československu. Moderní dějiny Číny počátku 20. století jsou poznamenány mnohačetnými revolucemi a odporem proti centrální vládě obecně. Od svržení poslední císařské dynastie Čching se zcela pochopitelně nálady obyvatelstva přiklonily ke spíše levicovému směru. V čele země se ocitla demokraticky smýšlející vláda v čele se Sunjatsenem, ta však nedokázala účinně prosazovat centralistické zásady, protože po tisícileté praxi dynastické vlády bylo v elitě prospěchářské využívání funkcí hluboce zakořeněno. Narušení původního mocenského statutu quo bylo většinou generálů pochopeno jako příležitost k politickému růstu a jednotlivé provincie pod jejich správou začaly velmi brzy v tomto duchu operovat. Ve snaze o navrácení faktické moci do rukou vlády vzniká jednotná strana pod vedení generála Čankajška, to bylo v rozporu s levicovou politikou a velmi rychle vedlo k rozpoutání dalšího konfliktu. Tento krok zpět byl velkou částí politiků i obyvatel vnímán velmi negativně a právě zde můžeme hledat podmínky pro pozdější úspěch komunistické strany. 1. říjen 1949 byl tedy logickým vyústěním dosavadního přístupu vládnoucí třídy.

Jedním z prvních oficiálních diplomatických styků s Čínou se stala Vladivostocká deklarace, ta stanovovala podmínky pro bezpečný průchod československých legionářů, neměla však žádný zásadnější vliv na vzájemné vztahy na státní úrovni. Československé ministerstvo zahraničních věcí přezíravě nechtělo přistoupit na rovnoprávné smlouvy s Čínou, protože se po první světové válce necítilo být v pozici poražených států. Takovýto přístup vedl ke značnému zhoršení československého renomé a k postupnému zlepšování vztahů začalo docházet až od roku 1930, a to zejména na úrovni hospodářských smluv. K hospodářským smlouvám se zároveň váže velmi zajímavá informace, to když se závody Škoda Plzeň nepřímo podílely na pozdějším pádu vlády, protože vymáhaly platby za doručené zboží, přestože věděly, že tím velmi uškodí nekomunistické vládě.¹⁰

10 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 1.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 126 s. ISBN 80-244-0251-3.

Čína se dostala do hledáčku Sovětského svazu již na samém počátku svého vzniku, protože zde komunisté získaly vhodnou pozici pro převzetí moci. Moskva zrušila kapitulční smlouvy a snažila se získat silnější vliv jak na Sunjatsena, tak na Mao Zedonga. Zedong se nakonec ukázal být mnohem flexibilnějším a praktičtějším politikem¹¹, když například hlásal "*Učit se od SSSR*"¹², což však zejména po roce 1949 nabylo pouze teoreticko-ideologických rozměrů. Zedong se nebál politicky odporovat ani ve velmi nevýhodné pozici, to prokázal již při své Hunanské anabázi v roce 1927, kdy se přes doporučení Moskvy zachoval v podstatě zcela opačným způsobem.¹³ Sovětský svaz však nemohl prosadit jiného vůdce komunistické strany, a proto, když Zedong dokončil ovládnutí Číny a Čankajšek byl donucen k emigraci na Tchajwan, státy socialistického bloku byly prvními které po 1. říjnu 1949 diplomaticky legitimizovaly nově vzniklou vládu Čínské lidové republiky. Československý tisk v tomto ohledu uveřejňoval velké množství článků, zejména o vojenských úspěších se dočítáme ještě v lednu 1950. Rudé právo zde vyzdvihuje především ekonomický a hospodářský přínos pro socialistický blok a velkou prohru Spojených států amerických.¹⁴ V dalších zprávách je pak radostně prezentován vytyčený cíl reorganizace státu a především restartování hospodářství zničeného občanskou válkou.¹⁵ Na tyto zprávy navazuje interview Mao Zedonga přejaté ze sovětského tisku, zde v relativně skromném rozsahu hovoří o Zedongově zájmu o vzájemnou politickou, kulturní i hospodářskou pomoc.¹⁶ Pozoruhodným zůstává, že Mao Zedongův sklon k vlastní interpretaci komunismu a "*novodemokracie*"¹⁷ byl velmi dlouhou dobu Moskvou tolerován, přestože se v podstatě jednalo o revisionismus sovětského komunismu. Vysvětlením této tolerance může být i více než vítaná možnost pro diplomatické útoky na Spojené státy, které nepřestaly podporovat kuomintangskou stranu a odmítaly přijmout do rady Organizace spojených národů zástupce kontinentální komunistické Číny namísto kuomintangských zástupců. Tento krok Spojených států dodal sice váhu konzistentnosti jejich zahraniční politiky, fakticky se však jednalo o pouhou

11 Tamtéž. s. 68.

12 Tamtéž.

13 Válku vedl partyzánským způsobem, namísto otevřeného konfliktu, a zaměřoval se ideologicky na rolníky.

14 V číně – od vítězství k vítězství. *Rudé právo*. 1. 1. 1950. roč. 30. č. 1. s. 5.

15 Novoroční projevy ve světě: Čína. *Rudé právo*. 3. 1. 1950. roč. 30. č. 2. s. 2.

16 Interview dopisovatele TASS s Mao Ce-tunem. *Rudé právo*. 3. 1. 1950. roč. 30. č. 2. s. 5.

17 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 6.

provokaci a socialistický blok tuto skutečnost velmi často a pečlivě využíval.¹⁸ Například i uznání nové čínské vlády Velkou Británií bylo v tisku zpochybněno, a to právě kvůli kuomintanské straně.¹⁹ Stejně záměrné dezinterpretace využil socialistický blok například u "osvobození" Tibetu. O těchto sporech píšící United Press byl nařčen Čínou z imperialistického komplotu a snahy o rozvrácení svrchovaného čínského území, tuto zprávu samozřejmě otisklo Rudé právo.²⁰

Po založení Čínské lidové republiky komunisté zvítězili jen velmi těsně²¹ a až do roku 1954 byli nuceni ovládat provincie vojenskou silou. To bylo způsobeno především nutností bojovat se zakořeněným systémem původní správy, s ideologickými odpůrci²² a s odporem proti pozemkové reformě v roce 1950. Ukončeny navíc nebyly ani vojenské operace. Stále vzdorující Taiwan byl více než vítaným propagandistickým tématem československého tisku. Patová situace mohla jen těžko přinést porážku Čínské lidové armády, což přineslo velmi vítanou možnost informovat o pokračující porážce imperialistického bloku.²³ Všechny výše zmíněné důvody vyústily ve výraznější sblížení se Sovětským svazem během korejské války.²⁴ Články o zapojení čínských dobrovolníků se vyznačují maximální možnou statistickou přesností, víme kolik poskytla která škola dobrovolníků, kolik imperialistů padlo jejich rukou i kolik vojenské techniky ukořistili. Samotný proces vzniku těchto dobrovolníků je však ponechán bez povšimnutí. Jediným náznakem této iniciativy je, že "na závodech pořádají dělníci schůze, na nichž debatují..."²⁵ Na sblížení se Sovětským svazem reagovala Československá republika 14. července 1950 podepsáním hospodářské smlouvy s Čínskou lidovou republikou. K tomu odkazuje novinový rozhovor s ministrem zahraničního obchodu dr. Antonínem Gregorem. Hovoří se v něm sice o vzájemném prospěchu, jasně je však vyzdvihována nutnost pomoci Číně, zejména pak v oblasti mechanizace a specializovaných výrobků. Zajímavé je sledovat, jak byla v těchto letech pozitivně vyzdvihována Rudým právem

18 Čou En-laj žádá okamžité vyloučení kuomintanských zástupců z rady bezpečnosti OSN. *Rudé právo*. 10. 1. 1950. roč. 30. č. 8. s. 2.

19 K uznání Čínské lidové republiky Velkou Británií. *Rudé právo*. 13. 1. 1950. roč. 30. č. 11. s. 2.

20 Vládní delegace Čínské lidové republiky v čele s Čou En-lajem přijela do Moskvy. *Rudé právo*. 22. 1. 1950. roč. 30. č. 19. s. 2.

21 Obsadili 34 ze 63 křesel.

22 Kampaně: Boj proti třem a pěti zlům.

23 Tajná vojenská dohoda Američanu s Kuomintanem o Tajvanu. *Rudé právo*. 5. 2. 1950. roč. 30. č. 4. s. 2.

24 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 14.

25 Korejská lidová armáda, podporována čínskými dobrovolníky, působí těžké ztráty americkým interventům. *Rudé právo*. 9. 11. 1950. roč. 31. č. 265. s. 2.

úloha rolnictva, protože v pozdějších letech byl tento postup kritizován jako zcela nežádoucí.²⁶

Během roku 1950 se v Rudém právu setkáváme s jednoznačně nejvyšší hustotou i různorodostí článků. Tento pročínský postoj lze vysvětlit svého času dobrými politickými vztahy Sovětského svazu a Číny. Speciální pozornosti se pochopitelně dostalo oficiální smlouvě ze 14. února o Sovětsko-čínském přátelství, spojenectví a vzájemné pomoci, které je přisuzován doslova celosvětový význam.²⁷ V Číně probíhala hospodářská restrukturalizace a přestože byl velký důraz kladen na význam rolnictva, nic zatím nenaznačovalo odklon od sovětského komunismu.²⁸ Samotná Čína, vědoma si svého zejména ekonomického zaostávání za ostatními zeměmi, podporovala dobré vztahy se socialistickým blokem jak jen mohla, aby získala potřebný čas pro upevnění vnitropolitických struktur. Tyto snahy se projevovaly především ve vzájemné kulturní výměně, což lze sledovat díky častým zahraničním návštěvám, kulturní výměně souborů, proklamace vzájemného bratrství se Sovětským svazem a podporováním nejrůznějších studentských a ženských hnutí. Pravidelně byla tištěna hesla jako "*Čínsko-sovětské společnosti urychlí hospodářský rozvoj Číny*"²⁹, "*Čou En-lai odpovídá...*"³⁰, článek o filmu "*Čína v boji*"³¹ nebo "*Banket u J. V. Stalina na počest Mao Zedonga*"³². Československý tisk takovéto snahy velmi často využíval k propagandistické činnosti, nutno však říci, že podobné zprávy nejčastěji zahrnovaly všechny výše zmíněné faktory dohromady a rozsah jednotlivých článků nikdy nezaujímal významnější část Rudého práva. Přestože četnost těchto článků převyšovala četnost zpráv o ostatních zahraničních státech, jednalo se spíše o krátká ujištění, že vývoj v Čínské lidové republice pokračuje správným, tedy prosovětským, směrem.³³ Zajímavostí je zahrnování příběhů čínských vojáků, dělníků a rolníků do propagandisticko-populárních článků. Tyto články většinou prezentovaly plnění hospodářského plánu, průběh kolektivizace nebo válečné příběhy z Československa a Sovětského svazu, avšak v roce 1950 se nezdá objevují i příběhy udatných čínských

26 HODINOVÁ-SPURNÁ, A. Osvobození čínských zemědělců. *Rudé právo*. 29. 1. 1950. roč. 30. č. 25. s. 2.

27 Smlouva o přátelství, spojenectví a vzájemné pomoci. *Rudé právo*. 16. 2. 1950. roč. 30. č. 40. s. 1.

28 Vítězství čínského lidu maří zločinné plány imperialistů na Dálném Východě. *Rudé právo*. 7. 1. 1950. roč. 30. č. 6. s. 1.

29 Čínsko-sovětské společnosti urychlí hospodářský rozvoj Číny. *Rudé právo*. 30. 3. 1950. roč. 30. č. 76. s. 2.

30 Projev čínského delegáta E. Siao. *Rudé právo*. 21. 3. 1950. roč. 30. č. 68. s. 2.

31 OPAVSKÝ, Jaroslav. Čína v boji. *Rudé právo*. 12. 4. 1950. roč. 30. č. 86. s. 3.

32 Banket u J. V. Stalina na počest Mao Ce-tuna. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 42. s. 2.

33 Pozdravy čínského lidu Československu. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 6. s. 5.

soudruhů.³⁴ Typově velmi podobný styl článků se objevuje při výkladu vybraných historických událostí spojených s Čínou. Jako ilustrační příklad lze vybrat článek pojednávající o čančunské železnici: Po podepsání sovětsko-čínské smlouvy se tato železnice stala jedním z konkrétních bodů pomoci. Československý tisk tuto skutečnost brilantně využil k pomluvení imperialistů, Spojených států a dokonce i carského Ruska, a naopak k vyzdvižení sovětské nezištné pomoci.³⁵ Proklamována byla i podobnost čínského a československého lidu. To se odrazilo především v jakýchsi mikročláncích, jejichž délka jen zřídka přesahuje desítky znaků, kde jsou zveřejňovány provolání, manifestace a především ekonomické závazky čínského lidu.³⁶

Oslavy 1. máje byly, stejně jako v ostatních socialistických zemích, spojeny s proklamací hospodářských, sociálních i politických úspěchů a cílů. *"... hesla a transparenty byly výrazem podpory čínského lidu mezinárodnímu boji za mír a těsného přátelství se Sovětským svazem... Dělníci z Pekinu i z okolních závodů ukazovali na svých transparentech své výrobní úspěchy"*³⁷ podobná vyjádření jsou jasným důkazem. Bezprostředně před oslavou 1. máje byly také uveřejněny články popisující dosavadní úspěchy. Doznívající boje s kuomintangskou armádou na ostrově Hainan byly využity k dělnickým závazkům ke zvýšení výroby, probíhající pozemková reforma pak byla prezentována ve světle dobrovolného zapojení až 100% obyvatelstva³⁸, oživení zaostávající techniky pak dokládá článek o více než dvojnásobném překročení plánu budování železniční sítě³⁹, vzniku prvního bezplatného vzdělání, byť skromného, je věnováno obsáhlé interview se třemi čínskými studenty⁴⁰. Říjnové obsazení Tibetu Čínskou lidovou armádou je popsáno přejatým článkem z Nové Číny bez jakéhokoli komentáře. Na tom je dobře patrné, že stranická ideologie byla totožná. Čínská armáda tak *"osvobodila 3 miliony Tibeťanů od imperialistického útlatku"* po němž se vojáci *"učili nářečí místního obyvatelstva a pomáhali mu překonávat jeho potíže a odstraňovat strádání"*⁴¹. Jak je ze všech článků patrné, Čínská lidová republika směřuje ke světlým zítřkům – byť ve skromných podmínkách, všichni pracují na rozvoji průmyslu, školství, armády

34 Syn nové Číny. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 7. s. 3.

35 Historie čínské čančunské železnice. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 43. s. 4.

36 Čínský lid vítá Mao Ce-tuna novými pracovními závazky. *Rudé právo*. 8. 3. 1950. roč. 30. č. 57. s. 2.

37 Slavný I. máj v svobodné Číně. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 103. s. 2.

38 Úspěšný průběh pozemkové reformy v Čínské lidové republice. *Rudé právo*. 27. 4. 1950. roč. 30. č. 99. s. 2.

39 Pracující Číny budují lidovou republiku. *Rudé právo*. 1. 5. 1950. roč. 30. č. 102. s. 5.

40 WEINER, Milan. Vysoká škola revoluční Číny. *Rudé právo*. 21. 5. 1950. roč. 30. č. 121. s. 4.

41 Čínská lidová armáda dostala příkaz osvobodit Tibet. *Rudé právo*. 25. 10. 1950. roč. 31. č. 253. s. 4.

i hospodářství na sto i více procent. Všichni jsou skromní, usměvaví a prosovětští.

Souhrnně lze říci, že veškeré uveřejněné zprávy týkající se Číny se vždy věnují i dalším problémům. Z dnešního pohledu bychom to mohli přirovnat k aplikaci jakýchsi komunistických průřezových témat. Častým tématem se stávalo čínsko-sovětské přátelství, poražení imperialistického bloku, komunismus jako jediný možný systém blahobytu a podobně. Ve vybraném článku *Hrdinka nové Číny* o čínské dělnici je tento postup jasně ilustrován.⁴² Přístup tohoto formátu není specifikem článků o Číně, jedná se o kontinuální sugesci určitých názorů obecně. Pomyslnou korunu tomuto přístupu nasazuje proletářská poezie. Marie Pujmanová ve svém díle *Čína* vyzdvihuje přírodní krásy Číny, hodnotí hospodářský vývoj, odsuzuje velmocenský útlak ze strany Britů, Američanů a carského Ruska, proklamuje konec imperialistických agentů a v neposlední řadě je okouzlena komunistickým partyzánským převratem.⁴³ V některých příspěvcích je dokonce sdělení degradováno na pouhé provolání proti imperialistickému bloku. Tento přístup byl použit zejména během války v Koreji nebo při popisování čínsko-amerických vztahů. Takové zprávy byly často založeny na výpovědi dělníků či vojáků, nejčastěji provolávající hesla jako *"Američtí imperialisté nás chtějí zastrážit. ... Dnes jsme jednotní a máme věrného spojence ve velkém Sovětském svazu."* nebo *"V Koreji se nejlépe ukázala slabost amerických agresorů."*⁴⁴

1.2 1954-1955

V roce 1954 se setkáváme především s velkou vlnou protiamerický článků. Velká pozornost je věnována situaci po ukončení korejské války. Zejména repatriaci 27 000 korejských a čínských zajatců se věnuje Čou En-laj v článku *Rudého práva*, kde si ztěžuje, že Spojené státy nedodrží mezinárodní konvence a vedou v Koreji dobovačnou válku. Navrhuje zřízení mezinárodní komise pro vyřešení celé otázky a zároveň žádá inspekci Červeného kříže na místech držení těchto zajatců. Zároveň zdůrazňuje nutnost stažení všech nekorejských armádních sil, aby si konflikt mohla vyřešit Korea sama.⁴⁵ Tento krok, ačkoli působí mírovým dojmem a umírněností, je propagandistickou kličkou. Spojené státy totiž v Koreji intervenovaly oficiálně, zatímco Čína i Rusko se svoji účast v konfliktu

42 Recepce na počest Mao Ce-tunova návratu z SSSR. *Rudé právo*. 14. 3. 1950. roč. 31. č. 62. s. 2.

43 PUJMANOVÁ, Marie. Čína. *Rudé právo*. 16. 4. 1950. roč. 30. č. 90. s. 5.

44 WEINER, Milan. Čínský lid pan Truman nezastraší. *Rudé právo*. 20. 12. 1950. roč. 31. č. 300. s. 2.

45 Projev ministra zahraničních věcí Čínské lidové republiky Čou En-laje. *Rudé právo*. 4. 5. 1954. roč. 34. č. 122. s. 3.

snažily všemožně tajit.

V jednom z článků se dočítáme, že *"Americká politika embarga zcela zkrachovala."*⁴⁶ a Čína byla zachráněna rozvojem obchodu se socialistickým blokem. Konkrétně se jedná o více než 400% navýšení oproti roku 1950. Při výčtu komplikací vyplývajících z vyhlášení embarga ale autor nevědomky přiznává, že Spojené státy tímto krokem přišly o odbytiště výrobků a o zdroj surovin. Na první pohled neškodná informace nás ale přivádí k ekonomicky jednoznačnému závěru, že ani čínští spojenci neměli iluze o úrovni čínského trhu, a to ani po čtyřech letech od komunistického převratu.

Československý tisk bedlivě sledoval i zahraniční politiku Číny. V několika článcích Rudé právo informovalo o přijímání oficiálních návštěv z imperialistického bloku, například Britů. Vždy se jednalo o pouhé výčty zúčastněných, popřípadě stručný průběh jednání. Takové návštěvy ovšem v ostatních socialistických zemích nebyly běžné a britský delegát M. Phillips například poskytl interview, ve kterém si liboval v čínské ochotě a zmínil možnost vzájemné pomoci.⁴⁷ Obsáhleji se Československo věnovalo počínajícím čínským snahám o *"obnovu míru v Indočíně"*, *"důsledné provádění mírové zahraniční politiky v Asii"* a *"Pět zásad, souhlasně přijatých při této návštěvě ministerskými předsedy Číny, Indie a Burmy"*.⁴⁸ Bez povšimnutí nezůstaly ani snahy o jednání se západními státy o problematice Taiwanu. Zprávy o ochotě jednání s Organizací spojených národů jsou ponechány na čistě informativní rovině, oproti předchozím rokům si tak můžeme všimnout prvních změn. Chybějící ideologický komentář je ještě zvýrazněn výběrem Čou En-lajových citací jako *"... jsem připraven Vás přijmout v našem hlavním městě Pekinu a projednat s Vámi příslušné otázky. Budete v Číně vítáni."*⁴⁹ Na první pohled nevinný postoj k západu je následně podpořen články o nadšené reakci západu. Citováni jsou například E. Faure a A. Eden, že *"s uspokojením přijali prohlášení čínského ministerského předsedy"*⁵⁰ Tyto zmínky nemají nijak pochybovačný nádech, je však zcela jisté, že Sovětský svaz, a tedy i Československo, si všech těchto zahraničních styků velmi pozorně všímal. Ani Čína samotná budování vztahů s asijskými státy a *"se všemi ostatními zeměmi, které o to budou rovněž upřímně usilovat"*⁵¹ nijak netajila. Veškeré čínské snahy byly prováděny pod záštitou zajišťování světového míru skrze dostatečně silný socialistický

46 ŠETTNER, VL. Politika "embarga" sklízí nezdar. *Rudé právo*. 17. 8. 1954. roč. 34. č. 227. s. 4.

47 Delegation britské labouristické strany o své návštěvě v Číně. *Rudé právo*. 2. 9. 1954. roč. 34. č. 243. s. 3.

48 Čínský lid neustane v boji za mír v Asii i ve světě. *Rudé právo*. 18. 8. 1954. roč. 34. č. 228. s. 4.

49 Čínský lid se nedá nikdy zastrašit hrozbami USA. *Rudé právo*. 18. 12. 1954. roč. 35. č. 349. s. 3.

50 K návrhu Čou En-laje na jednání o situaci v oblasti Tajvanu. *Rudé právo*. 1. 5. 1954. roč. 35. č. 119. s. 6.

51 Čínská lidová republika bojuje za upevnění míru ve světě. *Rudé právo*. 24. 9. 1954. roč. 35. č. 265. s. 3.

blok, v této době se tedy jednalo o komunismu prospěšnou aktivitu.

V Rudém právu se neobjevuje zmínka o pronásledování promoskevských Číňanů, zejména procesu s Kao Kangem. Tento fakt je o to zajímavější, že se nejspíše jednalo o záměrné zatajení informací, neboť v komunistickém sborníku pozdějších let se o něm píše. Do souvislosti s těmito personálními čistkami je autorem staven tzv. Velký skok vpřed, pro který potřeboval Zedong neochvějnou pozici ve straně. Od roku 1954 si byl Mao Zedong natolik jistý svým postavením a hospodářskou stabilitou země, že započal s realizováním svých osobních představ o marxismu-leninismu. Od tohoto roku lze jednoznačně sledovat odklon od socialistického boku v čele se Sovětským svazem. To bylo socialistickým blokem nepochybně zaznamenáno, protože interní stranický tisk o těchto poměrech velmi podrobně hovoří, veřejné mínění však bylo udržováno ve stálém domnění vzájemného čínsko-sovětského souhlasu.⁵²

Oslavy 1. máje 1955 proběhly před Tienanmen ve velkolepém duchu. Na masovou manifestaci dohlížel v Pekingu sám Mao Zedong a členy průvodu byla dokonce delegace Československého státního souboru písní a tanců. V porovnání se zprávami o oslavách v ostatních socialistických zemích se jedná o zcela běžnou zprávu. Ani rozsah zprávy se nijak neliší. Stejně jako například u Sofie, Berlína a Varšavy se jedná téměř výhradně o výčet míst, složení průvodů a počtu zúčastněných.⁵³

1.3 1956-1957

Na XX. sjezdu komunistické strany Sovětského svazu se čínský řečník Ču Te jednoznačně hlásí k tomu, že *"Komunistická strana Sovětského svazu vždy byla a je nejlepším příkladem Komunistické strany Číny."*⁵⁴ a dále také proklamuje velké úspěchy v oblasti čínské kolektivizace a hospodářství obecně. Ani zmínka o hospodářském skoku roku 1956. Mao Zedong na zasedání přítomný nebyl, ale delegace přečetla jeho pozdrav sjezdu. V něm se hovoří o *"úspěšném velkém kroku na cestě ke komunismu"*⁵⁵ Sovětského svazu a proklamuje se nerozlučné sovětsko-čínské bratrství. Vše za doprovodu bouřlivého potlesku od ostatních delegátů.

52 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 13.

53 Půl milionu pekingských pracujících manifestovalo za asijskou solidaritu. *Rudé právo*. 2. 5. 1955. roč. 35. č. 120. s. 5.

54 Projev člena politického byra ÚV KS Číny soudruha Ču Te. *Rudé právo*. 17. 2. 1956. roč. 36. č. 48. s. 2.

55 Tamtéž.

Psal se i o *"srdečném a přátelském rozhovoru"*⁵⁶ čínské delegace s Nikitou Chruščovem. Byl to ale právě on, kdo svou kritikou J. V. Stalina vsunul ideologický klín mezi Čínu a Sovětský svaz. Mao Zedong, který budoval svůj kult osobnosti obdobným způsobem jako Stalin, nemohl podobný směr komunismu ignorovat. Mnohem lépe mu vyhovoval dřívější přístup, ve kterém se hovořilo o Zedongovi jako o zachránci před bídou, lichvou a kupčením s čínským lidem.⁵⁷ Nové nazírání na kult osobnosti a jeho význam pro socialistickou společnost nastartovalo odklon od sovětského komunismu. To se potvrdilo podporou Albánie a později i Československa.⁵⁸ Čína se od roku 1956 zaměřila na budování vlastní koncepce marxismu-leninismu.

V zahraniční politice se Čína snažila získat vliv na státy tzv. třetího světa. Odklon lze sledovat například na reakci Sovětského svazu na druhou arabsko-izraelskou válku. N. A. Bulganin 17. listopadu rozeslal oficiální nótu týkající se odzbrojení a vyřešení *"zhoršení mezinárodní situace"*⁵⁹. Adresáty byly D. Eisenhower, A. Eden, G. Mollet a D. Nehru, tedy imperialistický blok, dopis však byl adresován i Čou En-lajovi. Přestože se zpráva dovolává obnovy světového míru, zařazení Číny mezi západní státy je jasným signálem. To, že se prozatím nejednalo o otevřený diplomatický konflikt, se projevilo na zasedání valného shromáždění Organizace spojených národů. D. T. Šepilov na zasedání vystoupil s příspěvkem, kde říká, že *"Přehlížení zákonných práv 600milionového čínského lidu způsobí naší organizaci nevyhnutelně škodu!"*⁶⁰ k tomu se přidává i československý ministr zahraničních věcí V. David se slovy *"Bez velmoci Číny nelze však úspěšně vyřešit ani žádný celosvětový problém."*⁶¹. Pokračující podporou čínského práva na účast v Organizaci spojených národů nejspíše mělo být dosaženo udržení této velmoci na straně socialistických zemí. Čína, jakožto iniciátor ideologického odloučení, neměla důvod připravovat se dobrovolně o takovou podporu.

Během roku 1956 již téměř dokončená pozemková reforma stabilizovala zemědělství a země byla na ekonomickém vzestupu. Mao Zedong se však domníval, že úroveň stoupá příliš pomalu, a proto se rozhodl aplikovat první ze svých ekonomických

56 N. S. Chruščev přijal delegaci KS Číny na XX. sjezdu KSSS. *Rudé právo*. 29. 2. 1956. roč. 36. č. 60. s. 4.

57 WEINER, Milan, HELMUT, L. *Vítězství čínského rolníka*. Praha: Brázda, Nakladatelství jednotného svazu českých zemědělců 1951. 119 s.

58 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 60-62.

59 Dopisy N. A. Bulganina D. Eisenhowerovi, Čou En-lajovi, A. Edenovi, G. Molletovi a D. Nehruovi. *Rudé právo*. 18. 11. 1956. roč. 37. č. 322. s. 6.

60 Socialistická přeměna Číny byla v zásadě dokončena. *Rudé právo*. 17. 11. 1956. roč. 37. č. 321. s. 5.

61 Tamtéž.

skoků. Tento krok skončil naprostým fiaskem, což se projevilo především rozpadem řady družstev, deziluzí zemědělců způsobenou neúrodou a špatnou distribucí. Skok kritizovala dokonce i část Komunistické strany Číny. Na VIII. sjezdu Komunistické strany Čínské lidové republiky došlo k otevřené kritice, kterou zaznamenal i socialistický blok. Tato informace byla jistě dodána do Moskvy přímo, neboť socialistický blok přesně věděl i o tom, že oficiální dokumenty a prohlášení jsou zveřejňovány v čínském tisku se zpožděním.⁶² Rudé právo však informovalo o tomto sjezdu v poněkud jiném světle. O problémech se ve člancích nepíše, naopak je zdůrazňováno ideologický souhlas se závěry XX. sjezdu ústředního výboru komunistické strany Sovětského svazu. Liu Šao-či sice hovořil o nutnosti rychlého ekonomického růstu a důrazu na zemědělství v nově začínající druhé pětiletce, nikde však není ani zmínka o inovátorských přístupech a problémech s ním spojených.⁶³

Zedong se strategicky rozhodl pro přiznání selhání, nikoliv však své, ale celé strany. Fakticky se tento krok projevil rozšířením kampaně *Sta květů* na kampaň *Hnutí za nápravu stylu práce* v roce 1957. Ta vyzývala k tomu, aby každý straník přispěl svou konstruktivní kritikou funkcionářů a vylepšil tak situaci Číny. Velký počet Číňanů tento krok vnímal jako příležitost skutečně vylepšit stav strany a své připomínky vyjádřilo. Zedong však tuto kampaň využil k likvidaci svých odpůrců, když od poloviny července začala probíhat kampaň *Boje proti pravičákům*. Kritici na jejím základě byli označeni za pravicové odpadlíky, což mělo za následek dosazení Maovi věrných stoupenců do drtivé většiny stranických pozic, zejména pak na úrovni jednotlivých krajů. Tento krok již byl socialistickým blokem vnímán jako jasná snaha o "*potlačení generální linie*"⁶⁴ a nastolení diktatury jednotlivce – Mao Zedonga.⁶⁵ Rudé právo informovalo o příspěvcích poslanců IV. Všečínského lidového shromáždění, všechny pojednávaly o pravicové úchylce části čínských politiků. Ze zprávy je jasně patrné navýšení vlivu armády, protože její zástupce Čan Min pronesl: "*Necháme si snad plody vítězství odejmout? Nikoliv! ... Naše čínská lidová osvobozená armáda a naši čínští lidoví dobrovolníci budou vždy gardou socialismu!*"⁶⁶ Dle tisku se jednalo o vnitřního nepřítele, o provokace vůči studentům

62 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 16-18.

63 Politická zpráva ÚV Komunistické strany Číny. *Rudé právo*. 16. 9. 1956. roč. 36. č. 259. s. 5.

64 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 18.

65 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 58-60.

66 Kritika pravicových vystoupení některých čínských politiků. *Rudé právo*. 11. 7. 1957. roč. 37. č. 191. s. 4.

a sabotáž strany. Není však jasné, co se s desítkami odhalených pravicových agentů stalo.

Zprávy hovoří o mezistátních návštěvách a propagují vzájemné bratrství, což lze ilustrovat dopisem čínského dělníka pracujícího na stáži v Československu. V dopise je velebena československá krajina, hospodářství i průmysl, ani zmínka o změnách probíhajících v Číně.⁶⁷ Pokračující československo-čínské přátelství lze doložit i na podepsání vzájemné Smlouvy o vzájemné pomoci a přátelství, Dohody o kulturní spolupráci a Úmluvy o zdravotnické spolupráci.⁶⁸

Rudé právo o *Hnutí za nápravu stylu práce informovalo*. Jedná se v podstatě o nekomentovaný čínský článek, kde se praví, že se musí bojovat proti vnitrostranickému byrokratismu, sektářství a subjektivismu. V další řadě je nutno zmínit, že již tento dokument nabádá, aby veškerá tato kritika byla prováděna na základě pečlivého studování "*pokynů uvedených ve dvou referátech Mao Zedonga*"⁶⁹. Mao Zedong se zřejmě nechal inspirovat ideálem kalokagathie, protože vedoucím pracovníkům strany kromě studia jeho referátů zadává i povinnost zapojovat se do fyzických úkonů svého pracoviště.

2 POČÁTKY ROZPORŮ

2.1 1958

Dalším zlomovým rokem se stal rok 1958. Po předchozím upevnění své pozice se totiž Zedong rozhodl, že naplno zrealizuje svoji domněnku, že čínský lid je "*chudý a bílý*"⁷⁰. Hlavní myšlenkou této teze je, že běžný Číňan není zatížen žádnou ideologií ani návyky, je tedy jako nepopsaný (bílý) list papíru. Díky připsání nezdaru prvního hospodářského skoku pravicovým sabotérům a díky prezentování "*obrovských možností díky skromným Číňanům*"⁷¹ bylo totiž přistoupeno k prvnímu výraznému experimentu, tzv. *Velkému skoku vpřed*. K tomuto plánu se československý tisk vyjádřil několika články, v nichž informoval o zasedání politbyra Číny a jeho usnesení o vysokém zvýšení výroby oceli.⁷² Prezentováno je i to, že "*Lidové komuny jsou nejlepším způsobem pro urychlení socialistické výstavby ... a stanou se základními společenskými jednotkami komunistické*

67 TI-FAN, Cou. Dopis z Číny. *Rudé právo*. 1. 5. 1957. roč. 37. č. 120. s. 2.

68 Státní rada ČLR schválila čínsko-československé smlouvy. *Rudé právo*. 1. 5. 1957. roč. 37. č. 120. s. 6.

69 Směrnice ÚV KS Číny k provádění nápravy stylu práce. *Rudé právo*. 3. 5. 1957. roč. 37. č. 122. s. 6.

70 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 60.

71 Tamtéž s. 62.

72 Rozšířené zasedání politbyra ÚV KS Číny. *Rudé právo*. 1. 9. 1958. roč. 38. č. 242. s. 3.

společnosti.⁷³ Komentář se těmto otázkám nevěnoval, jen upřesnil, že tento krok byl proveden z důvodu přenesení přímé odpovědnosti za rozvoj na jednotlivé kraje. Poznámáno bylo i to, že masivní navýšení veškeré výroby je ve své podstatě jen formalitou, neboť tyto cíle již byly téměř splněny.

Boj proti pravičácké buržoazii je dokládán jako zcela zásadní otázka i v dalších článcích Rudého práva, například článek *Čínský lid odmítá pravičácké elementy*. Zarážející však je, že sociální rekonstrukce Číny byla prezentována již dříve jako dokončená a buržoazie tedy měla být již úspěšně začleněna do socialistických struktur. Československý tisk se nad touto skutečností nijak nepozastavuje a prezentuje všechna hesla bez jakéhokoliv komentáře, tak jak byla Čínou vydávána.⁷⁴ Do jisté míry lze tuto skutečnost vysvětlit tím, že v Číně začalo docházet ke zveřejňování řady sebekritik, kde samotní funkcionáři přiznávali, že jsou skutečně tzv. pravičáky a svého postavení chtěli zneužít. Čan Po-čun se například *"pokoušel využít svého postavení a různými formami zvětšit svůj vliv a uskutečňovat své reakční politické požadavky"* a *"odmítal základní zřízení státu"*.⁷⁵

Přes výše zmíněné nekritické články o probíhajících změnách v Čínské lidové republice lze jasně vysledovat neoficiální nesouhlas. Teorie skoků je odsouzena jako plýtvání pracovní silou vedoucí k hladomoru. Proklamovaný souhlas čínských straníků je dokonce odmítnut jako propagandistická fabulace, či přinejmenším souhlas vynucený, protože Mao Zedong hrozil, že v případě nesouhlasu s jeho politikou rozpoutá další občanskou válku.⁷⁶ Zprávy negativního charakteru však nebyly prezentovány veřejně, a to dokonce ani o neúspěších hospodářského skoku vpřed. Když bylo pod tíhou ekonomických problémů již jasné, že ani druhý skok nebude úspěšný, Zedong se rozhodl na VI. plenárním zasedání k ústupu do politického pozadí. Přestože Rudé právo prezentuje shrnutí prosincového zasedání jako ekonomický úspěch a navýšení produkce ve všech odvětvích, i v samotném prohlášení se hovoří o nutnosti usilovné práce, dodržování stranických zásad a nutnosti překonat současné obtíže. De facto tedy závěr prohlášení popírá úspěchy avizované v úvodu.⁷⁷ Ve zprávách není zmínky o postupné redukci lidových komun na

73 Smělé perspektivy rozvoje čínského hospodářství. *Rudé právo*. 2. 9. 1958. roč. 38. č. 243. s. 4.

74 Čínský lid odmítá pravičácké elementy. *Rudé právo*. 13. 7. 1957. roč. 37. č. 195. s. 4.

75 Ne Čína, ale USA porušují mír v Asii. *Rudé právo*. 15. 7. 1957. roč. 37. č. 196. s. 4.

76 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 24-28.

77 Komuniké o VI. plenárním zasedání ústředního výboru Komunistické strany Číny. *Rudé právo*. 15. 7. 1958. roč. 39. č. 349. s. 6.

výrobní brigády, o rušení výroby oceli v malých vysokých pecích, ani o hladomoru vyvolaném malou produkcí a experimentováním s distribucí.⁷⁸ Naopak, zprávy hovoří o vysokých výnosech v zemědělství a zvýšení kvality i kvantity výroby oceli.⁷⁹ To přispělo k posílení bank díky vkladům jednotlivých komun, čehož banky obratem využívají ke zhodnocení kapitálu opětovnou podporou jednotlivých komun ve formě dotací. Dle těchto vyjádření lze vyvodit, že čínská ekonomika jede na plné obrátky a nový systém komun velmi brzy převálcuje ekonomiky ostatních zemí. Opak však byl pravdou.⁸⁰

Pokud jde o rezignaci Mao Zedonga na post předsedy Čínské lidové republiky, situace je vysvětlována tak, že jde o *"naprosto pozitivní návrh, protože zřekne-li se soudruh Mao Ce-tung svých povinností předsedy státu a bude-li pracovat pouze jako předseda ústředního výboru strany, bude moci tím lépe soustředit svou energii na otázky řízení, politiky a linie strany a státu"*⁸¹. Sám Mao Zedong tedy prozíravě sám sobě umožnil, aby měl více času a energie, jednalo se totiž o jeho vlastní návrh. Československé neoficiální kruhy však odmítnutí funkce vnímalo jako Maovu jasnou prohru. Maovi je dokonce věnováno blahopřání k 65. narozeninám. V něm je vyzdvihován například Maův přínos k prosazování myšlenek marxismu-leninismu či jeho literární příspěvky jako je *Osmnáct básní na staré nápěvy* nebo *Hovory o literatuře*. Určitým signálem vyjadřujícím skutečné obavy může být pasáž o tom, že *"vzrostla Mao Ce-tungova autorita v celém národě"*⁸², tento závěr je však pouhou domněnkou. Celkový dojem článku je silně pozitivní a hlavní důraz je kladen na přínos pro Čínu jako zemi a socialistický blok v čele se Sovětským svazem.

Pozdější československý interní rozbor těchto let přisuzuje Číně orientaci na západní země.⁸³ Československým občanům je však neustále předkládán obraz Číny utlačované americkými imperialisty. Striktně bylo popřeno, že by Čína podněcovala konflikty v Koreji, na Filipínách, v Tibetu a na Tajwanu, naopak byly za odpovědné označeny Spojené státy. Lze jen těžko soudit, zda socialistický blok stále doufal v ideologický návrat Číny, či zda se snažil alespoň výtěžit maximum z čínsko-amerických

78 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 62-70.

79 Vítězná bitva o ocel v Číně. *Rudé právo*. 23. 12. 1958. roč. 39. č. 354. s. 1.

80 Konference o nových úkolech bank v Číně. *Rudé právo*. 20. 12. 1958. roč. 39. č. 351. s. 4.

81 Usnesení ÚV KS Číny k návrhu soudruha Mao Ce-tunga v otázce předsednictví ČLR. *Rudé právo*. 18. 12. 1958. roč. 39. č. 349. s. 6.

82 65 let soudruha Mao Ce-tunga. *Rudé právo*. 25. 12. 1958. roč. 39. č. 356. s. 5.

83 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 19-23.

sporů ve svůj prospěch.⁸⁴ Ani zprávy z oblasti vnitropolitických manifestů a usnesení nejsou pozitivní. V otázkách politicky nepodstatných, jako jsou články o svazu mládeže či žen, mají články stále pozitivní charakter, zásadní zprávy již však mají poněkud odtažitý tón. Například nálady následující po Maově oznámení, že nebude kandidovat na post předsedy Číny, jsou prezentovány v čistě informativní rovině. Patrný je také odklon od dříve masově proklamovaného sovětsko-čínského přátelství. Přestože se jednalo o oficiální zprávu pojednávající o dosažených úspěších i následovném směřování, veškeré úspěchy i naděje jsou adresovány Číně samotné. Ani článek pojednávající o komunách samotných již nehovoří o podpoře socialistických zemí, ale zaměřuje se na vlastní úspěchy. K tomuto obsáhlému článku je nutno podotknout, že hovoří v duchu naplnění všech plánů a představ – komuny fungují, problémy jsou, ale jen přechodné, jedná se o nejlepší způsob přechodu k socialismu. Proti všem zmíněným přednostem hovoří opět samotné vyjádření Číny, a sice že tyto komuny mají být kontrolovány postupně a musí být předem určeny.⁸⁵

2.2 1959

Rok 1959 doslova odstartoval článek do značné míry zarážející. Jedná se o populárně naučný článek o čaji v Číně, kde je samozřejmě připojen i komentář ke stávajícímu stavu země jako takové. To není nijak převratné, nejedná se však ani tolik o zprávu jako o smyšlený příběh. Většina článku se věnuje druhům čaje, jeho přípravě a konzumaci, pomineme-li tuto pasáž, autor líčí, jak Číňané nežijí v podstatě ničím jiným než čajem. Jak se zástupci jednotlivých podniků scházejí nad čajem a domlouvají se na drobných nedostacích nebo naopak nadbytku, jak samotná vláda myslí na čaj a plánuje v jeho výrobě předejnat Indii i Cejlon. V období *Velkého skoku* je tímto tzv. drobným nedostatkem zřejmě poeticky vyjádřeno to, že v zemi probíhal hladomor.⁸⁶

Ve stejně pozitivním duchu píše Zbyněk Málek i v předvečer oslav 1. máje. Tentokrát se zaměřil na vyzdvižení průmyslové výroby a zejména budovatelské činnosti. Peking je dle něj konečně hlavním městem, díky zdvojnásobení výroby došlo k jeho soběstačnosti a nová zástavba výškových budov vytváří reprezentativní tvář. Všechny úspěchy jsou opět připisovány úspěšně probíhajícímu *Velkému skoku*, který zřejmě nemůže probíhat úspěšněji.⁸⁷ Podobně radostné, propagandistické články jsou v Rudém právu před

84 Ne Čína, ale USA porušují mír v Asii. *Rudé právo*. 15. 7. 1957. roč. 37. č. 196. s. 4.

85 Čínský lid diskutuje o usnesení ÚV KS Číny. *Rudé právo*. 19. 12. 1958. roč. 39. č. 350. s. 5.

86 MÁLEK, Zbyněk. O čínském čaji. *Rudé právo*. 1. 1. 1959. roč. 39. č. 1. s. 4.

87 MÁLEK, Zbyněk. Peking mění vzhled. *Rudé právo*. 1. 5. 1959. roč. 39. č. 119. s. 3.

všemi prvními máji na každoročním programu, fakt, že je takto jednostranně pozitivní článek věnován i Číně, značí oficiálně pozitivní vztahy. Jedním z dalších náznaků odklonu je ovšem zpráva o oslavách 1. máje z následujícího dne. Na oslavách nebyl přítomen ani sovětský delegát, ani delegát Československa. Tato skutečnost je o to více zarážející, že se jednalo o jubilejní desátou oslavu 1. máje od založení Čínské lidové republiky. To naznačuje, že i přes všechny pročínsky orientované články v denním tisku se vztahy pohybovaly spíše na korektní úrovni.⁸⁸ Ve stejném duchu jsou prezentovány veškeré zahraničněpolitické zprávy o Číně. Jedná se jakési zprávy bez Číny, kde je Čína sice jmenována jako účastník události, nedozvídáme se ale nic o jejím postoji k danému problému.

Ze srpnového zasedání v Lushanu se v tisku nepodařilo dohledat žádnou zprávu. Zedong na něm obvinil stranickou kliku ze sabotování *Velkého skoku*, na což doplatil Peng Dehuai. Mnohem závažnější na tomto zasedání však bylo prosazení Maova podporovatele Lin Piaa do pozice ministra obrany. Kroky jako kampaň *Proti pravičákům* nebo zde zmiňovaná klika uvnitř strany byly geniálně navrženy: Strana vykazovala aktivní bdělost, veškeré problémy spojené s teorií skoků byly svedeny na její exekutivce, nikdo se nezajímal o realizovatelnost těchto teorií, a takto uvolněná místa byla zaplňována Maovi věrnými spolupracovníky.⁸⁹

2.3 1960

Bylo-li možné v předchozích letech nalézt určité náznaky odklonu, od roku 1960 se již jedná o oficiální deklarování zhoršení vztahů se Sovětským svazem.⁹⁰ Čína, znovu hledající viníka neúspěchu *Velkého skoku*, vypověděla hospodářské smlouvy i sovětské odborníky. Jen v Československu měl tento krok vést k údajné ztrátě 600 milionů devizových korun za zboží, které muselo být nakoupeno z kapitalistických zemí. Čínská představa o aplikaci marxismu-leninismu navíc byla samotným Sovětským svazem považována za reálné bezpečnostní riziko pro celý svět. Sborník s názvem *Ať žije leninismus* deklaroval, že třetí světová válka urychlí světovou revoluci komunismu. Termonukleární válka by nezničila svět, pouze by umožnila znovu vybudovat socialistické zřízení v globálním měřítku, vstříc krásné budoucnosti. Při moskevském jednání

88 Desátý svobodný 1. máj v Pekingu. *Rudé právo*. 2. 5. 1959. roč. 39. č. 120. s. 3.

89 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 64-68.

90 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 29.

o problematice celosvětového míru v prosinci 1960 čínská delegace jednoznačně stála za těmito myšlenkami. Přestože se závěrečnou rezoluci rozhodli podepsat, rozhodně s ní nesouhlasili.⁹¹

Tento již oficiální rozkol se projevil i v denním tisku. Rudé právo odstartovalo sérii článků, které by šlo souhrnně označit jako články *Čou En-lai navštívil*. Čou, jakožto nejčastěji pověřovaný vyslanec, udržoval stávající zahraniční vztahy a snažil se navazovat i vztahy nové. Československý tisk o tomto úsilí svědomitě informoval, jedná se však o minimalistické články s ryze informativním charakterem. Nejčastěji uvádí místo, datum a zúčastněné osoby. Dalším typem zprávy je *Vyznamenání pracovníka*, viz případ Václava Roučka, zaměstnance firmy Technoexport, který obdržel čínské vyznamenání *Medaile družby*. Samotný název vyznamenání vypovídá o tom, že tento pracovník několik let pomáhal v Číně zavádět československé technologie. Vzhledem k vypovězení zahraniční spolupráce je však tato zpráva již spíše ohlédnutím za dřívějším stavem věcí.⁹² Stejným dojmem pak působí další "*další rozvoj spolupráce*"⁹³ prezentovaný na základě konzulární smlouvy mezi oběma zeměmi. Z toho lze jasně odvodit, že československý tisk nepřistoupil na Mao Zedongovu myšlenku, že "*realita je kritériem pravdy*"⁹⁴.

Při uveřejnění *Základní teze plánu rozvoje ČLR na léta 1956-1967* je sice zmíněno, že Čína má v plánu "*skoncovat se záplavami a suchem*"⁹⁵, zbytek zprávy má ovšem bez dodatečného komentáře velmi povrchní nádech. Je stanovena řada cílů, nejsou však dány do souvislosti s původním stavem, což ve výsledku působí dojmem náhodných čísel. Poněkud dehonestující je také poznámka o nutnosti zavádět nový typ zemědělských nástrojů, což není nic jiného, než poukázání na zaostalost v oblasti mechanizace.

1. máj byl oslaven v Pekingu velkolepým způsobem, jak uvádí Rudé právo. Narozdíl od předešlého roku byly na oslavách přítomny delegace jak ze Sovětského svazu, tak i z Československa, dle zprávy na něm však tento rok nebyl přítomen Mao Zedong.⁹⁶

2.4 1961-1962

Jasným důkazem, že historie se stále opakuje, je uvedení *Zásady osmi znaků*,

91 Tamtéž s. 27-30.

92 Čínské vyznamenání čs. pracovníků. *Rudé právo*. 9. 4. 1960. roč. 40. č. 99. s. 4.

93 Konzulární smlouva mezi ČSR a ČLR podepsána. *Rudé právo*. 8. 5. 1960. roč. 40. č. 127. s. 2.

94 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 72-73.

95 Základní teze plánu rozvoje zemědělství ČLR na léta 1956-1967. *Rudé právo*. 13. 4. 1960. roč. 40. č. 103. s. 4.

96 Oslavy 1. máje ve světě: Čínská lidová republika. *Rudé právo*. 2. 5. 1960. roč. 40. č. 121. s. 3.

Malého období sta květů v roce 1961 a *Konference 7000* v roce 1962. Všechny tyto kampaně se snažily minimalizovat škody způsobené *Velkým skokem* a proběhly i přesto, že všichni měli v živé paměti následek původní *Kampaně sta květů*. Otázkou zůstává, do jaké míry mohli jednotliví straníci, vědci a ekonomové odmítnout účast na oficiální stranické kampani. Faktem zůstává, že tyto ekonomicko-vědecké kampaně opět vylákaly řadu skutečných i domnělých odpůrců Mao Zedonga. Zdánlivé uvolnění spojené s kampaní *Za socialistickou výchovu*, tedy kampaň zaměřenou v podstatě poprvé na nižší úroveň stranické základny, vytvořilo dojem nástupu nové politické generace a vedlo dokonce ke vzniku alegorických esejí kritizujících Mao Zedonga. Nutno podotknout, že drtivá většina účastníků těchto konferencí a diskusí byla později zlikvidována během událostí *Kulturní revoluce*.

Zdánlivé volnomyšlenkářské prostředí velmi rychle přešlo v řízenou kampaň *Za studium Mao Ce-tungových myšlenek*. Zedong využil dřívějšího dosazení Lin Piaa do čela armády, která v roce 1963 rozpoutala kampaň s názvem *Učme se od čínské lidové osvobozené armády*. Z vlastní iniciativy rozšířila původní kampaň *Za socialistickou výchovu* a prezentovala sama sebe a Maovy myšlenky jako vrcholný přínos čínskému lidu. Pěstování kultu lidí, dobrých Číňanů, bylo masově podporováno zejména tiskem, ve kterém se začal objevovat později notoricky známý *dobrý voják Lei Feng*.⁹⁷

Československý tisk nadále udržoval linii, ve které je Čína plnohodnotným členem socialistického bloku. Zpráva o zasedání ústředního výboru Komunistické strany Číny v roce 1961 informuje o oficiálně přijatých závěrech, jejich komentář není přímo kritický, připouští však drobné problémy. Teng Siao-ping přijímá rezoluci ze zasedání představitelů komunistických a dělnických stran v Moskvě, *"oceňující velký význam moskevského jednání a plně schvalující dokumenty přijaté představiteli komunistických a dělnických stran"*⁹⁸. Zpráva zároveň informuje o dosažených hospodářských úspěších díky dodržování generální linie strany.

Zarážející je deklarovaný úspěch v těžkém průmyslu a hospodářství, protože závěr vyvozený z této skutečnosti je, že je třeba tento rozvoj zpomalit, respektive upravit. Do souvislosti s příliš rychlým rozvojem těžkého průmyslu jsou dávány *"dočasné problémy se zásobováním trhů, které vyplynuly ze špatné sklizně a z nedostatku surovin pro lehký*

97 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 73-78.

98 Komuniké o o zasedání ústředního výboru Komunistické strany Číny. *Rudé právo*. 22. 1. 1961. roč. 41. č. 22. s. 8.

*průmysl*⁹⁹. V úvodu deklarovaný úspěch generální linie je tedy později částečně popřen a jednotlivá družstva jsou vyzývána k řešení tohoto problému svépomocí. Oficiálním vysvětlením těchto problémů je vedle přírodních problémů také přetrvávající diverzní činnost velkostatkářských a buržoazních živlů. Právě z tohoto důvodu bylo údajně nutné rozvinout nové kampaně, aby se strana očistila od nekalých živlů. Přestože události byly prezentovány nekriticky, změna oproti předchozím letům je patrná. V tisku se nepodařilo dohledat žádné zmínky o ekonomické Konferenci 7000, naopak lze podrobně sledovat incident čínské invaze do Indie a další spory ohledně čínských hranic.¹⁰⁰

Samotná Čína zaujala dokonce ještě vyhraněnější postoj, příkladem je *Pozdrav KS Číny* k zasedání XII. sjezdu Komunistické strany Československa z roku 1962. Na samém začátku v něm Čína gratuluje k dosaženým ekonomickým i socialistickým výsledkům, drtivá většina vyjádření však pojednává o důležitosti Kuby, zhoubném vývoji v Jugoslávii, agresivní politice Spojených států a dokonce o nezdravém vývoji uvnitř celosvětového komunistického hnutí. Až komickým dojmem působí ujištění o tom, že Čína bude i nadále důkladně a neochvějně bojovat s největším nebezpečím pro komunismus - s revizionismem, se sektářstvím a s dogmatismem. Čína zároveň dodává, že silného socialistického hnutí lze dosáhnout jen na základě respektování jejích členů a nevměšování se do interních záležitostí jednotlivých stran. Otevřeně kritizuje československý sjezd za neskrývaně kritický postoj vůči Albánii, za což se dokonce v sále ozve bučení československých posluchačů. Tento postoj se později projeví v oficiální politice Číny znovu, když vyjádří podporu Československu po invazi vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968.¹⁰¹

2.5 1963-1964

V letech 1963-1964 se činnost československého tisku zdatelně omezila, přestože socialistický blok velmi pozorně sledoval čínský vývoj. Sborník o vývoji Číny v těchto letech hovoří o pokračujících čistkách v řadách komunistické strany a díky tomu vzniklém novém jádru strany. To se dle studie přesunulo na venkov, respektive tento dojem byl úmyslně vyvoláván. Rozšíření kampaně *Socialistické výchovy* do měst z přelomu let 1963/1964 a dosazování armádních činitelů do řídicích pozic fungujících paralelně se

99 Tamtéž.

100BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 74-80.

101Pozdrav KS Číny, přednesený soudruhům Wu Siu-Čchuanem. *Rudé právo*. 2. 5. 1962. roč. 43. č. 337. s. 6.

stranickými orgány vedlo k militarizaci hospodářství a k ještě významnějšímu zesílení moci Mao Zedonga. To se projevilo především propagováním studií Mao Zedonga a v roce 1964 k tištění prvním *Rudých knížek*. Dalším nově vznikajícím fenoménem byl boj proti tisku a kultuře. Zedong si těmito kroky připravoval pozici pro příchod *kulturní revoluce*. Ta je označena za zcela jednoznačný mocensko-politický boj, který s kulturou nemá v podstatě nic společného. Čína se připravovala na další vnitropolitickou čistku, po které měl v čele stanout opět nezpochybnitelný Mao Zedong.

Mnohem více však socialistický blok znepokojovala nově vznikající zahraniční politika Číny. Ta na nové platformě *Návrhu generální linie mezinárodního komunistického hnutí* propagovala důležitost jednotlivých národně osvobozenecých hnutí a pokračovala v tezi nutnosti vyostřování mezinárodního napětí. Tyto události vedly k novému trendu vznikání tzv. maoistických skupin uvnitř stran socialistických států. Za vinu je těmto snahám přisuzována odpovědnost za porážku Komunistické strany Indonésie 30. září 1965 nebo aktivní snaha o prohloubení karibské krize. Zároveň Čínská netečnost vůči válce ve Vietnamu dovedla socialistický blok k závěru, že je to právě Čína, kdo umožnil americkou intervenci.¹⁰²

O nepříznivém vývoji v Číně se československý občan během let 1963-1964 příliš nedozvěděl. Ze zpráv oslav 1. máje nelze vypožorovat žádnou výraznější změnu v kladném nahlížení na Čínskou lidovou republiku. Hovoří se dokonce o lidových veselicích, nikde není ani zmínky o maoistickém hegemonismu.¹⁰³ Za určité náznaky lze považovat, že se denní tisk často věnoval teoretickým marxisticko-leninským otázkám právě ve dnech, kdy by za normálních okolností vycházely zprávy o politickém dění v Číně. Běžné jsou i zprávy o problémech způsobených Čínou ostatním komunistickým stranám, především pak komunistickým stranám v imperialistických zemích.¹⁰⁴

2.6 1965

Eskalace vztahů způsobená novou zahraniční doktrínou Číny se projevila v československém tisku. Nebylo možno dohledat záznam o zářijovém zasedání ústředního výboru Komunistické strany Číny, naopak je v krátkých zprávách zvýšená pozornost

¹⁰²*Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu. 1. Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky.* Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 35-40.

¹⁰³MICHÁLEK, A. Velká manifestace za mír, přátelství mezi národy a socialismus: Čínská lidová republika. *Rudé právo*. 2. 5. 1963. roč. 43. č. 120. s. 3.

¹⁰⁴Rozbiječská činnost KS Číny působí škody národně osvobozenecému hnutí. *Rudé právo*. 2. 10. 1964. roč. 45. č. 274. s. 3.

věnována nadále se prohlubujícím politickým neshodám. Zajímavým poznatkem je, že Rudé právo v podstatě ve člancích odděluje hlavní generální linii, tedy stranu v čele s Mao Zedongem, a čínský lid. Zprávy věnující se dělníkům, rolníkům nebo oslavám mají stále pozitivní charakter. Příkladem jsou oslavy 1. máje, které jsou sice popisovány jako specifické, účast strany na nich je ale odsouvána do pozadí. Takovými kroky bylo vytvořeno jakési paralelní sdělování o dění v Číně. Socialistický blok tímto stále udržoval možnost, že po změně politického vedení by se Čína mohla opět plnohodnotně zapojit do celosvětového komunistického uskupení. V důsledku se jedná o konzistentní zastávání názoru, že komunistická ideologie je správná, pouze maoistická klika v současném čele strany ji využívá prospěchářsky a mocensky. V případě odstranění této kliky by se veškeré nezdary mohly svalit právě na ni a čínská komunistická strana by se pouze opět přihlásila k sovětskému modelu. Jedná se o pohotový a výhodný postoj, avšak otázkou zůstává, zda zde bylo jiné řešení. Kritika Číny jako celku by mohla vyvolat otázky ohledně možných úskalí marxismu-leninismu, či dokonce vyznít kriticky, což by samozřejmě bylo kontraproduktivní. Lze tedy konstatovat, že tento přístup je zcela logický.¹⁰⁵

Oficiální zahraniční politika byla naopak podrobena kritice. Často skloňovaným tématem se stal především čínsko-indický spor o hranice. Čínská anabáze týkající se zajišťování hranic má velmi specifický průběh. V podobných sporech se Čína nespolehala jen na diplomatické prostředky, naopak velmi často neváhala použít vojenskou sílu. Průběh byl takový, že čínská armáda překročila hranice a velmi rychle postoupila na území cizího státu, avšak v podstatě okamžitě se stáhla zpět a bez boje tato dobytá území přenechala jejich původním vlastníkům. Po demonstraci síly se opět vrátila k diplomatickému jednání. Nebezpečí ohromné Čínské lidově osvobozené armády si byl vědom socialistický i západní blok, což dokazují shodující se komentáře. Čína totiž své územní spory s Indií rozdmýchala v období již probíhajícího sporu mezi Indií a Pákistánem. Čínský krok jednoznačně sledoval doktrínu hlásající nutnost vyostřovat otázky mezinárodního míru a se znepokojením byl sledován Východem i Západem.¹⁰⁶

Původní čínská nota vyžadující demontáž vojenských zařízení na indické straně hranic byla Čínou ospravedlňována údajnými únosy čínských občanů. Pohyb občanů na indické území je pravdivý, neboť z Tibetu sem prchalo velké množství lidí v reakci na

105Oslavy 1. máje ve světěve zanmení boje za mír a socialismus: Čína. *Rudé právo*. 2. 5. 1965. roč. 45. č. 120. s. 3.

106Ohlas čínské nóty v Indii. *Rudé právo*. 18. 9. 1965. roč. 45. č. 259. s. 3.

čínskou správu Tibetu. Právě tato záminka posloužila rozpoutání diplomatické rozepře. Pokračující spor byl Rudým právem velmi podrobně monitorován. Indická odpověď na čínskou nótu byla prezentována jako velmi smířlivá, otevřená diskusi, avšak striktně odmítající čínskou agresivní politiku. V těchto zprávách je Čína prezentována jako jasný agresor a úmyslný štváček, snažící se o podkopání světového míru. K nastínění situace je využit spíše citovaný kapitalistický tisk a západní politici, socialistický blok se k tomuto problému staví spíše pasivně. V souvislosti s podobnými situacemi, kdy se východní blok vždy jednoznačně vymezil, je však izolace Číny jasná.¹⁰⁷

Čína, dobře si vědoma svého postavení, dokonce pronesla ústy svého ministra zahraničních věcí Čchena I, že *"Je připravena vést válku se severoamerickými imperialisty. Ať přijdou se svými vojsky co nejdříve a s nimi Indové a japonští militaristé a revizionistické vedení ať s nimi koordinuje své akce za severu!"*¹⁰⁸ Tento otevřený útok a fakticky zařazení Sovětského svazu na stranu imperialistů je do té doby nejsilnější veřejným projevem nepřátelství. Na tento útok neproběhla oficiální reakce, ihned je však připojena americká zpráva k dané situaci, která trefně popisuje důvody čínských prohlášení. Československý tisk tedy fakticky uveřejnil relativně ostrou kritiku Číny, oficiálně se však komentáře zdržel.

3 MAOISMUS JAKO ÚCHYLKA

3.1 1966

Za jeden ze dvou zásadních činů Mao Zedonga je považována *Kulturní revoluce* a s ní spjatý rok 1966. To je samozřejmě pravda, avšak z pohledu socialistického bloku se nejednalo o nic jiného, než o další sociální experiment využitý ve svém důsledku k politickým účelům. K tomuto pohledu byla později přidružena i snaha Mao Zedonga o opětovné zahlazení svých předchozích chyb.¹⁰⁹

Vztahy s Čínou již v roce 1966 na oficiální úrovni v podstatě neexistovaly. Rudé právo uveřejňovalo zprávy o problémech a přešlapech Komunistické strany Číny v takové míře, že dokonce ani oslavy 1. máje se neobešly bez poznámky o protisovětském rázu

107 Prohlášení KS Indie k nótě ČLR. *Rudé právo*. 19. 9. 1965. roč. 45. č. 260. s. 3.

108 Neodpovědné prohlášení ministra zahraničí ČLR. *Rudé právo*. 30. 9. 1965. roč. 46. č. 271. s. 5.

109 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 42-43.

a o albánské delegaci.¹¹⁰ Dalším z incidentů je rozchod Číny s Kubou, kdy Čína samovolně měnila obchodní dohody.¹¹¹ Oficiální průmyslová pomoc ze strany Sovětského svazu pak byla zastavena již během roku 1965.¹¹²

Prvotní ostrá oficiální kritika některých dopisovatelů, jako Teng Tcha nebo stranických představitelů pekingského výboru jako Wu Chan, brzy přerostla v oficiální srpnové odstartování kulturní revoluce na zasedání XI. pléna ústředního výboru Komunistické strany Číny.¹¹³ Bylo přijato skepticky, ale bez výraznějších emocí. Přejatý článek v ruské listu *Pravda* pouze informoval o přijetí nového usnesení o *Velké proletářské kulturní revoluci*, komentář a uveřejněné informace ale působí dojmem, že se jedná o zahraničně-politické usnesení. Zejména je zdůrazněno nepřátelské vystoupení proti Sovětskému svazu, které bylo umocněno přejmenováním ulice se sovětským velvyslanectvím na *Protirevizionistickou třídu*. Počáteční anarchie je popisována jako reorganizace ústředního výboru svazu mládeže. Pionýři a středoškoláci jsou označováni za iniciátory změn vedoucích k velebení Mao Zedonga. Zmíněna byla likvidace všeho, co neodpovídalo myšlenkám Zedonga, počínaje knihami, starými názvy a účesy konče.¹¹⁴ Československý tisk uveřejnil i článek s větší výpovědní hodnotou, kde je nastíněna oficiální linie Číny. V tomto článku se hovoří o "*prohloubení a rozšíření socialistické revoluce v Číně*"¹¹⁵ a za hlavní náplň je označen boj s vnitřním nepřítelem v podobě kapitalistických revizionistů a nedostatečně zapálených komunistů. Šokující je oficiální výzva, aby byly soudně stíháni jen kontrarevoluční živly. Vzniklou situaci lze přirovnat k poválečnému běsnění namířenému proti sudetským Němcům, které bylo legalizováno pomocí dekretů prezidenta Eduarda Beneše. Vyjádření pokračuje mírnícím doporučením, aby těmto pravicovým živlům bylo umožněno "*stát se novými lidmi*"¹¹⁶. Již z tohoto usnesení je také patrné, že velkou roli sehrají studenti, protože je vyzýváno k úpravě školních osnov a militarizaci studentů. Tisk se také staví proti odmítavému čínskému postoji vůči světovým spisovatelům, který byl organizován především Maovou manželkou Ťiang Čching. V této otázce byl citován italský tisk, ten se ohradil proti odmítání světových autorů s argumentem, že bez nich by nevzniklo ani samotné marxistické hnutí.

110Májová hesla v nejrůznějších jazycích: ČLR. *Rudé právo*. 2. 5. 1966. roč. 46. č. 120. s. 3.

111Nižší obchod Kuba-ČLR. *Rudé právo*. 28. 5. 1966. roč. 46. č. 145. s. 3.

112CHANG, Jung, HALLIDAY, Jon. *Mao – Příběh, který možná neznáte*. Přeložila Michaela Ponocná.

Praha: BETA Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-272-0. s. 570-572.

113Obvinění z protistranické činnosti v ČLR. *Rudé právo*. 17. 5. 1966. roč. 46. č. 134. s. 5.

114Další opatření v Pekingu. *Rudé právo*. 22. 8. 1966. roč. 46. č. 231. s. 3.

115Usnesení ÚV KS Číny o kulturní revoluci. *Rudé právo*. 10. 8. 1966. roč. 46. č. 219. s. 3.

116Tamtéž.

To, dle Unita, povede k degeneraci nedozírných následků.¹¹⁷

Československý tisk pozoroval veškeré dění a podrobně o něm informoval. Studentské požadavky, které brzy začaly nabývat sociálního a ekonomického charakteru, již s kulturou neměly nic společného. Aktivní útoky, v počátcích namířené zejména proti univerzitním učitelům, nabývaly obřích rozměrů. Pozoruhodná je poznámka, že tyto protesty dle čínské vlády probíhají spontánně a čínská vláda i tisk ohledně nich zarytě mlčí. Nad tím se Rudé právo pozastavuje, jelikož vzhledem k tomu, že tyto akce již způsobovaly reálné škody, není možné, aby je vláda přehlédla.¹¹⁸ Zároveň je nanejvýš podezřelé, že by tyto akce nebyly plánovány, vzhledem k tomu, že již dříve komunistická strana avizovala, že celá kulturní revoluce je pod plnou kontrolou strany.¹¹⁹

Důvodem uzavření vysokých škol a kritiky vysokoškolských učitelů je jejich údajné napojení na odvolaný pekingský stranický výbor, který dle vyjádření úmyslně mařil generální linii politiky strany. Lidové masy se jednoznačně postavily na stranu Mao Zedonga a tuto podporu dokládají vyjádřením, že: *"Kdokoli, kdo vystoupí proti ÚV a socialistickému zřízení, bez ohledu na to, jak vysoké postavení zaujímá a jaké autoritě se těší, celá strana a celá země jej smete."*¹²⁰ Tyto propagandistické zprávy nebyly od Číny ničím jiným, než záminkou pro nadcházející politické čistky.

Oficiální zprávy o vzniku Rudých gard jsou velmi obecné a často se, zejména z počátku, hovořilo spíše o tzv. uskupeních mládeže. Ze dne 18. srpna 1966, kdy Mao Zedong při masové demonstraci podpořil vznik Rudých gard, se například tisk věnuje jen samotné demonstraci.¹²¹

Jednalo se jednoznačně o akci plánovanou. Na základě podrobného sledování všech událostí je jasné, že socialistický blok si byl dobře vědom všech nebezpečí *Kulturní revoluce*. Kriticky komentuje průběh i počínání jednotlivců, samotnou odpovědnost však stále shledává na straně tzv. generální linie strany. Komunistická strana Číny se oficiálně postavila za akce Rudých gard až po delší době, 23. srpna, tedy oficiálně čtyři dny od počátku jejich akcí. Strana informovala, že *"vzbouřenecký duch těchto gard je zárukou, že v Číně se na věky uchová revoluční mláď"* a zároveň všechny vyzvalo, aby se nesnažili tyto akce nijak brzdit. Bylo ostře odmítnuto, že by akce měly politický charakter, naopak

117Unita o ČLR. *Rudé právo*. 12. 8. 1966. roč. 46. č. 221. s. 3.

118Další požadavky pekingských studentů. *Rudé právo*. 23. 8. 1966. roč. 46. č. 232. s. 5.

119Peking: Reorganizace městského výboru KS Číny. *Rudé právo*. 4. 6. 1966. roč. 46. č. 152. s. 8.

120Žen-min ž-pao ke změnám v Pekingu. *Rudé právo*. 5. 6. 1966. roč. 46. č. 153. s. 8.

121Milionová demonstrace u Brány nebeského klidu. *Rudé právo*. 19. 8. 1966. roč. 46. č. 228. s. 3.

bylo vydáno prohlášení, že všechny akce byly iniciovány masami. Tvrzení, že se jedná o vůli mas, by snad bylo možné alespoň teoreticky připustit na samém počátku kulturní revoluce, avšak samotná potřeba čínské strany tento fakt zdůrazňovat je podezřelá. Zejména výzva, aby nebylo Rudým gardám nijak bráněno, jasně dokazuje, že se nejednalo ani zdaleka o myšlenku všeobecně přijatou. V této počáteční fázi se československý tisk pozastavuje především nad demolováním kulturních odkazů, jakými byly štíty domů, starožitné sochy, fresky a dokonce celé budovy.¹²²

Přechod Rudých gard k činům je zachycen ve stejnojmenném článku. V něm je jasně vysvětleno složení oddílů z rolnických dětí a také jejich v podstatě neomezená moc, měli totiž dokonce možnost nerespektovat rozhodnutí vlastního revolučního výboru. Složení i volnost Revolučních gard se projevila obratem, když došlo ke vznesení velké řady nových revolučních návrhů. Těmito návrhy navíc komunistickou stranou prezentovaná nutnost změn dostala značně komický nádech, jednalo se návrhy jako: Změnit význam barev na dopravních semaforech, kde červená znamená volno. Rozpustit šachové kroužky, protože se jedná o feudální hru. Zrušit květiny a okrasné stromy, jelikož jsou buržoazním přežitkem. A mnoho dalších podobně triviálních návrhů. Podobné návrhy v kombinaci s ničením všeho starého na sebe samozřejmě velmi rychle strhlo vlnu kritiky ze strany běžných dělníků a později, když časem pronikala kulturní revoluce i na venkov, i ze strany rolníků. Z tohoto pohledu je zcela klíčové, že armádu ovládali komunisté věrní Mao Zedongovi, takovým člověkem byl například Lin Piao. Již tyto kroky byly uveřejněny v československém tisku, protože původní velitel armády Lo Žuej-čching byl zahraničním považován za jednoho z nejmocnějších mužů Číny, který aspiroval na nástupnictví Mao Zedonga. Důvod jeho odstranění je čtenářům bryskně předložen, byl totiž přímo zodpovědný za veškeré politické čistky předešlých let. Tím se stal nebezpečným pro Zedonga, protože jednak měl vliv na armádu a jednak přesně znal postupy při těchto akcích. To se nehodilo Mao Zedongovi, který chtěl rozpoutat všeobecný zmátek. Zkušeni pracovníci, zejména na armádních a policejních pozicích, by mohli být v tomto ohledu kontraproduktivní až nebezpeční, protože by mohli situaci účinně tlumit, či ji dokonce využít k posílení vlastního vlivu.¹²³

Armáda, která jediná měla možnost efektivně zabránit eskalaci násilí v ulicích, totiž veškeré akce Rudých gard tolerovala a docházelo dokonce k situacím, kdy armáda

122Ústavní orgán ÚV KS Číny se staví za akce rudých gard. *Rudé právo*. 24. 8. 1966. roč. 46. č. 233. s. 3.

123Změny ve vedení čínské armády. *Rudé právo*. 3. 8. 1966. roč. 46. č. 212. s. 3.

přihlížela brutálnímu lynčování.¹²⁴ Nad touto souvislostí se denní tisk nezastavuje, avšak interní zpráva si je přímého napojení Rudých gard na armádu velmi dobře vědoma. Nárůst moci armády byl ostatně sledován již od dosazení Lin Piaa do vedoucí funkce Čínské lidově osvobozené armády v srpnu 1959. Československá strana si zároveň byla velmi dobře vědoma všech jednotlivých kroků vedoucích k tomuto vnitropolitickému zápasu. Vyslovila dokonce politování nad tím, že již poněkolkáté tyto politické snahy dopadají v první řadě na čínskou inteligenci.

Přestože armáda dokonce protiintelektuální nálady sama podněcovala, o čemž jasně vypovídá označení mimoarmádních intelektuálů za tzv. černou linii a uveřejnění prohlášení s názvem *Palte na černou protistranickou protisocialistickou linii*, Mao Zedong pouze prohlásil, že *"armáda musí podpořit masy"*¹²⁵. Toto oficiální vyjádření paralyzovalo armádu, protože její velitelé se museli sami rozhodnout, která ze soupeřících stran je zmíněnou masou. Tomuto problému je věnována zmínka i v Československu, když byla čínská armáda instruována *"důležitou směrnicí strany"*, že *"existuje jen malá skupina ničemů, kteří jsou proti straně a proti socialismu"*¹²⁶, proti nimž se má zasáhnout. Zároveň se uvádí, že se armáda nemá snažit do kulturní revoluce nijak zasahovat.

Nečinnost armády donutila reagovat čínskou společnost. Situace velmi brzy přerostla v řadu pouličních střetů s Rudými gardami.¹²⁷ Tyto otevřené konflikty probíhaly dle zpráv zejména mimo samotný Peking a protistudentské koalice byly často formovány samotnými stranickými zástupci. Tato skutečnost jasně poukazuje na fakt, že dokonce ani straníci na úrovni provincií nebyli s cílem kulturní revoluce seznámeni a před studenty se museli mít na pozoru. Agresivnímu přístupu ze strany funkcionářů se však nelze divit, protože výjimkou nebyly ani studentské výzvy k *"zahájení palby na městský výbor"*¹²⁸. Gardisté byli dokonce *"soudruhy odpovědnými za řízení kulturní revoluce"*¹²⁹ instruováni, že je použití síly dokonce žádoucí. V souvislosti s tímto podporováním brutality se zpravodaj pozastavuje nad tím, proč bylo vlastně nutné zasahovat do komunistického zřízení, respektive proč do této reformy mají zasahovat pouze mladí studenti a ne třídní masy. Částečně si sám odpovídá, když uvádí jako některé z důvodů pro odstranění řady

124 Situace v ČLR: Rudé gardy přecházejí k činům. *Rudé právo*. 26. 8. 1966. roč. 46. č. 235. s. 3.

125 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 91.

126 BROŽÍK, Marcel. Předehra na vojenský buben. *Rudé právo*. 14. 2. 1967. roč. 47. č. 45. s. 6.

127 BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 84-90.

128 Bitky dělníků se studenty v Číně. *Rudé právo*. 16. 9. 1966. roč. 46. č. 256. s. 3.

129 List Pravda o činnosti Rudých gard. *Rudé právo*. 17. 9. 1966. roč. 46. č. 257. s. 3.

komunistických funkcionářů orientaci na Sovětský svaz a nesouhlas s maoistickou politikou strany. Československo tímto vyjádřením jednoznačně označuje dění v Číně za politickou čistku v režii části vrcholného vedení komunistické strany a odmítá oficiální vyjádření, že jde o kulturní kampaň marxismu-leninismu.¹³⁰

Migraci Rudých gard se snažil zabránit svými články například i čínský časopis *Žen-min ž'-pao*, který vyzýval Rudé gardy, aby necestovaly prosazovat revoluční myšlenky. Jelikož se totiž řádění Rudých gard začalo přesouvat na vesnice, reálně hrozilo, že dojde k fatálním škodám na podzimní sklizni a tím pádem k hladomoru. Československý tisk informoval o velkém množství incidentů, často v nich však není jasné, kdo je dle autora v právu. Články jako celek však velmi jasně prezentují, že proti sobě stojí dva tábory, přičemž hlavním iniciátorem jsou studenti a armáda za podpory vrcholného vedení. Zachycena je i značná zmatečnost a zdánlivá nahodilost všech akcí. Mao Zedong zřejmě docílil přesně svého záměru, protože první fáze kulturní revoluce otevřela možnost pro pozdější cílenou likvidaci předem stanovených osob.

První oficiální rozsudky začaly být vynášeny v prosinci 1966. Zřejmě nejvýznamnějšími oběťmi následujících let se stali předseda Čínské lidové republiky Liu Šao-čchi a Teng Siao-pching. Oficiálně se nikde nehovoří o Šaově zatčení, byla ovšem uveřejněna jeho sebekritika z 26. prosince. Ta hovořila pouze o tom, že lituje svého nedostatečného nadšení pro kulturní revoluci a slibuje věrnost Mao Zedongovi a Lin Piaovi. Poznámka o skládání slibu vrcholného představitele státu do rukou jednotlivců a nikoliv do rukou strany byla jistě zveřejněna, protože jednoznačně ukazuje na iniciátory celé revoluce. Navíc se jedná o podporu socialistické teze o přetrvávajícím kultu osobnosti, respektive maoistické úchylce.¹³¹

3.2 1967

Již na samém počátku roku 1967 bylo zveřejněno prohlášení, že kulturní revoluce bude pokračovat po dobu minimálně celého následujícího roku. Zároveň vyzývá, aby se buržoazní reakce vzpamatovala a provedla sebekritiku. Dodává, že v případě přiznání chyb bude strana velkorysá, zároveň však vyzývá k dosažení vítězství nejen kritikou odpadlíků, ale i bojem.¹³² V tomto duchu se zachovaly Revoluční gardy, které uzavřely Všečínskou federaci odborů a označily tuto dělnickou organizaci za protistátní. Proti tomu se v tisku

¹³⁰Tamtéž.

¹³¹Liu Šao-čchi učinil sebekritiku. *Rudé právo*. 27. 12. 1966. roč. 47. č. 356. s. 3.

¹³²ČLR: letošek – rok kulturní revoluce. *Rudé právo*. 2. 1. 1967. roč. 47. č. 2. s. 3.

ostře ohradil socialistický blok, který tento čin důrazně označil za protiústavní.¹³³ Byla odmítnuta sebekritika Liu Šao-čchiho, který byl označen za propagátora "*vulgárního materialistu*"¹³⁴, a kritizován byl předseda Státního hospodářského výboru Po I-po. Nebezpečí těchto obvinění tkví v tom, že se zakládala na pravdě. Oba jmenovaní se skutečně zasazovali o pragmatický přístup k hospodářství, jelikož realizovali státem podporovanou rekonstrukci po *Velkém socialistickém skoku vpřed*. Tisk se věnoval i masové vlně sebevražd kritizovaných lidí. Mezi zmiňovanými je například úspěšná sebevražda Po I-pa, dále pak neúspěšné pokusy generálního tajemníka Teng Siao-pinga nebo předsedy Nejvyššího soudu Jang Siu-fenga.¹³⁵ O smrti stovek dalších lidí pak již obecně informuje článek přejetý z *Komsomolské pravdy*. V ní byl uveřejněn dopis 18letého studenta z Pekingu, který líčí sebevraždu svých rodičů a ubití stovek lidí. Dle vyjádření dochází dopisů o podobných nelidských projevech do Moskvy stovky.¹³⁶

O vážnosti celé situace vypovídá i fakt, že se Čína rozhodla stáhnout velké množství svých diplomatů, což bylo komicky vysvětleno jako "*dovolená*". Například indický konzulát musel mít za sebou velmi úspěšně zvládnutý diplomatický úkol, jelikož v Dillí dostalo "*dovolenou*" plných 20 členů velvyslanectví.¹³⁷ Stejně zareagovaly i socialistické orgány, které emotivně sdělují veřejnosti, že v Pekingu musela být uzavřena sovětská škola a děti československých diplomatických zástupců se kvůli zajištění bezpečnosti raději vrací do vlasti.¹³⁸ Diplomatičtým problémem se stala i početná čínská menšina v okolních státech. Japonsko psalo o střetech čínských a japonských studentů, Indonésie si stěžovala na čínské obchodníky na svém území a připravovala proti nim velmi tvrdá opatření.¹³⁹ Speciální pozornost je věnována ohlasu čínské kulturní revoluce v albánském tisku a postoji Albánie obecně. Tisku je posměšně vyčítáno, že albánský čtenář se nedozvěděl "*blahodárné kulturní činnosti Rudých gard a hlavně ne o tom, že bojují proti stranickým orgánům*"¹⁴⁰. Tato skutečnost byla využita obratem k prezentování domnělému ideologickému klínu mezi Čínou a Albánií, toho času dobrých spojenců. I Albánie odstartovala kulturní revoluci, avšak s tím rozdílem, že ji modifikovala na "pouhý" boj proti buržoazii a částečně proti kultuře. Celou situaci vystihuje výrok, že

133Liu Šao-čchiova kritika nedostatečná? *Rudé právo*. 4. 1. 1967. roč. 47. č. 4. s. 7.

134Rudí vzbouřenci oznamují uzavření Všečínské federace odborů. *Rudé právo*. 3. 1. 1967. roč. 47. č. 3. s. 7.

135Sebevraždy kritizovaných v ČLR. *Rudé právo*. 21. 1. 1967. roč. 47. č. 21. s. 7.

136Pozoruhodný dopis z Číny. *Rudé právo*. 19. 2. 1967. roč. 47. č. 50. s. 11.

137Kulturní revoluce se mění v nebezpečný chaos. *Rudé právo*. 10. 1. 1967. roč. 47. č. 10. s. 7.

138Československé děti odcestovaly z Pekingu. *Rudé právo*. 16. 2. 1967. roč. 47. č. 47. s. 7.

139Mao Ce-tungovo slovo ke kampani proti Liovi. *Rudé právo*. 5. 4. 1967. roč. 47. č. 94. s. 7.

140Ohlas čínské kulturní revoluce v Albánii. *Rudé právo*. 28. 4. 1967. roč. 47. č. 117. s. 6.

v Číně "jde o boj o moc ve vedení, albánská varianta je spíše bojem o upevnění dosavadního vedení"¹⁴¹.

V lednu 1967 začala být nahrazován státní aparát tzv. revolučními výbory, které byly velmi úzce podporovány Maovou Skupinou pro kulturní revoluci. Československý tisk o vzniku výborů informuje ve spojitosti se vznikem pekingského výboru, více než samotnému výboru se však věnuje útokům na Liu - Šau-čchiho.¹⁴² To byl krok od samovolného studentského nadšení k řízenému využívání kulturní revoluce pro politické čistky.¹⁴³ Přechodu k přímé kontrole nasvědčuje i fakt, že v únoru vydal ústřední výbor Komunistické strany Číny návrh, aby byla opět obnovena činnost škol. Jejich opětovné otevření by do značné míry uklidnilo situaci na ulicích, komunisté však rozhodně neměli v úmyslu tuto politickou sílu zcela zničit. Naopak ji velmi chytře navrhli zachovat, podporovat ji a upravit jejím potřebám dokonce učební osnovy škol tak, aby hlavní místo zaujalo studium Maových myšlenek.¹⁴⁴

Po převzetí moci nad jednotlivými orgány moci skupinami Rudých gard přistoupila vláda k iniciativě, která dala revolučním silám za úkol sjednotit se do celostátní organizace. Tento krok v podstatě podporoval vytvoření jakési paralelní vlády revolučních živlů, která by byla plně pod kontrolou Mao Zedonga.¹⁴⁵ Tato iniciativa ovšem často narážela na odpor místních komunistů, dělníků i zemědělců. Dokonce i sama strana přiznala v oficiálních vyjádřeních, že jednotlivé nově vzniklé orgány vedené Revolučními gardami, nemají dostatečnou kvalifikaci a paralyzují tak fungování státu.¹⁴⁶ Neudržitelnost stavu a nebezpečí probíhajících srážek byla vláda nucena řešit, což vyústilo v převádění zprávy nuceně do rukou armády¹⁴⁷ a ve vyjádření nazvané *Výzva čínské vesnici*. V něm jsou všichni vyzváni, aby alespoň na čas zapomněli na spory rozdmýchané kulturní revolucí, odpustili svým kádrovým vedoucím pracovníkům, poslouchali je a pomáhali jim. Za touto výzvou nestojí nic jiného, než pragmatický strach o jarní úrodu, protože dělníci a zemědělci často museli odrazet útoky Revolučních gard a nezbyl by jim tak čas na hospodářské úkoly.¹⁴⁸

141 Tamtéž.

142 Revoluční výbor místo poslanců. *Rudé právo*. 1. 4. 1967. roč. 47. č. 90. s. 7.

143 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 45-46.

144 Rudí gardisté se mají vrátit do škol. *Rudé právo*. 14. 5. 1967. roč. 47. č. 45. s. 7.

145 Revoluční povstalci přebírají vedení podniků. *Rudé právo*. 22. 1. 1967. roč. 47. č. 22. s. 11.

146 Směrnice pro činnost nových orgánů moci. *Rudé právo*. 18. 2. 1967. roč. 47. č. 49. s. 7.

147 Tamtéž.

148 *Výzva čínské vesnici*. *Rudé právo*. 18. 2. 1967. roč. 47. č. 54. s. 7.

Spornou úlohu sehrál v tomto období Čou Enlai. Některé zdroje ho označují za umírněného straníka, který využil svého postavení k tomu, aby zachraňoval kulturní památky i občany čelící proskripci.¹⁴⁹ Jiné zdroje ho označují za prospěcháře, který se skutečně přičinil o tyto akce, avšak pouze z důvodu vlastního prospěchu.¹⁵⁰ Zkoumání tohoto sporu však nebude zřejmě nikdy bezpečně potvrzeno, protože vzhledem k okolnostem musel Čou Enlai manévrovat s maximální opatrností, a lze předpokládat, že jeho motivace nebyla černobílá. Ať se jednalo o jakoukoliv motivaci, faktem zůstává, že zejména během kritických let 1966 a 1967 se zasadil o uklidnění celé situace a stabilizaci společnosti. Tuto zásluhu mu přiznává dokonce i samotný československý tisk. Článek o "rozkladném vlivu kulturní revoluce"¹⁵¹ zdůrazňuje, že to byl právě Čou En-laj, kdo prosadil oficiální zákaz kritiky ústředního stranického aparátu, armády a policie. Ve stejném světle mírového prostředníka je prezentován Čou En-laj i v řešení situace v Kantonu.¹⁵² Zajímavostí z oblasti zastavování kritiky je, že otevřená kritika Maovy manželky Ťiang Čching byla velmi rychle potlačena dokonce před prosazením oficiálního zákazu kritiky ústředního vedení, což nezůstalo bez povšimnutí zahraničních médií.¹⁵³

V únoru roku 1967 se Čou Enlai dokonce pokoušel umírnit projevy Rudých gard pomocí kampaně s názvem *Únorový vítr*. V dané chvíli velmi silné revoluční hnutí na něj přirozeně reagovalo silou a označilo Čou En-laje za "konsolidátora situace"¹⁵⁴. Celý spor vyústil v tzv. *Srážku dvou větrů* a téměř přerostl v otevřenou občanskou válku, kterou však sám Čou En-laj označoval za "všeobecný vnitřní boj"¹⁵⁵. Čou En-laj na sebe podobnými snahami strhl pozornost a nemohl se vyhnout ani lidové kritice.¹⁵⁶ Po kritice Čou En-laje již zůstali oficiálně bez poskvrny jen Mao Zedong a Lin Piao, ostatní straníci byli buď odstraněni, nebo donuceni ke změně svého přístupu. To značně napomohlo armádě, protože vzhledem k tomu, že armádní struktura byla jedinou nezasaženou strukturou v zemi, její moc v celém průběhu roku 1967 rostla.¹⁵⁷ O to větší znepokojení musely

149BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 88.

150CHANG, Jung, HALLIDAY, Jon. *Mao – Příběh, který možná neznáte*. Přeložila Michaela Ponocná. Praha: BETA Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-272-0. s. 525.

151Nová směrnice KS Číny má omezit rozkladný vliv kulturní revoluce. *Rudé právo*. 4. 3. 1967. roč. 47. č. 63. s. 7.

152Kantonští gardisté budou jednat. *Rudé právo*. 28. 8. 1967. roč. 47. č. 237. s. 3.

153Svědectví tří pekingských zpravodajů. *Rudé právo*. 5. 1. 1967. roč. 47. č. 5. s. 7.

154Nová etapa kulturní revoluce v ČLR?. *Rudé právo*. 4. 4. 1967. roč. 47. č. 93. s. 7.

155Zprávy o náznamech občanské války v ČLR přehnané. *Rudé právo*. 23. 1. 1967. roč. 47. č. 23. s. 3.

156Pozadí kulturní revoluce. *Rudé právo*. 7. 1. 1967. roč. 47. č. 7. s. 7.

157Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 48.

způsobit zprávy Lin Piaa *Je třeba čistky v armádě*. Tato zpráva nabádá ke zkoumání jednotlivých vedoucích členů armády. Tento krok umocnil zmatek uvnitř armády, která oficiálně neměla zasahovat, měla ovšem pátrat po vnitřním nepříteli.¹⁵⁸

O vyhoceném pokračování informuje československý tisk řadou zpráv. Již 5. ledna vyšla zpráva *Svědectví tří pekingských zpravodajů*. Čínou vyhoštění sovětští zpravodajové v ní hovoří o politickém pozadí celé kulturní revoluce. Dle jejich slov se jedná o Stalinem propagovanou myšlenku zostřování třídního boje, která byla komunistickým hnutím odsouzena jako špatná. Zároveň zdůraznili, že veškeré dění v Číně podléhá velmi přísné kontrole a zahraniční média se často musejí spoléhat na oficiální zdroje.¹⁵⁹ Zpráva z 13. února se věnuje incidentu namířenému proti zahraničním odborníkům opouštějícím Čínu. Většina z nich byla ze socialistických států, čehož bylo ihned využito ke zdůraznění protisovětské orientace Rudých gard, nicméně se de facto jednalo o pouhé zpoždění daného spoje a slovní útoky.¹⁶⁰ Bez povšimnutí nezůstala ani čínská provokace v podobě šarvátek v Hongkongu.¹⁶¹ Občasné zprávy o krvavých střetech armády s Rudými gardami jsou spíše zprávami o snahu zabezpečit alespoň základní fungování státu, než o armádní snaze uchvátit moc.¹⁶²

Další ze zpráv se věnuje oficiálnímu označení Lin Piaa za Mao Zedongova nástupce. Posměšně je poukazováno na jedno z odůvodnění, proč byl vybrán právě Piao, jedná se totiž o konstatování, že je tělesně zcela zdrav, až na "*částečné nervové zranění, které nemůže ovlivnit jeho uvažování a zdraví*"¹⁶³. Ani další z důvodů se nevyhnul socialistické kritice, neboť v něm je dvojice Zedong-Piao přirovnávána k synergii Marxe a Engelse. Toto vyjádření bylo doprovázeno poznámkou autora, že "*Komentáře není jistě třeba*."¹⁶⁴ V souvislosti s podobnými teoriemi je pozoruhodné, že se v Rudém právu začaly objevovat články zabývající se obecně myšlenkami marxismu a nutností jejich revidování, příkladem je článek *Rozpaky nad marxismem*, přímé spojení s akcemi v Číně však nelze doložit a jedná se tedy o pouhou hypotézu.¹⁶⁵

Tématem je pak například i odpor jednotlivých provincií proti "*skutečným*

158Je třeba čistky v armádě. *Rudé právo*. 17. 2. 1967. roč. 47. č. 48. s. 7.

159Svědectví tří pekingských zpravodajů. *Rudé právo*. 5. 1. 1967. roč. 47. č. 5. s. 7.

160Rudé gardy v akci. *Rudé právo*. 13. 0. 1967. roč. 47. č. 44. s. 3.

161Incidenty v Hongkongu. *Rudé právo*. 6. 8. 1967. roč. 47. č. 215. s. 1.

162Kantonští gardisté budou jednat. *Rudé právo*. 28. 8. 1967. roč. 47. č. 237. s. 3.

163O situaci v čínské provincii S'-čchuan. *Rudé právo*. 28. 2. 1967. roč. 47. č. 59. s. 7.

164Tamtéž.

165FOJTÍK, Jan. *Rozpaky nad marxismem*. *Rudé právo*. 2. 3. 1967. roč. 47. č. 61. s. 3.

*povstaleckým revolučním silám*¹⁶⁶, čímž je míněn odpor proti Rudým gardám v provinciích S'-čchuan a v provincii Sin-ťiang. V poslední jmenované oblasti dospěla dokonce situace do takového bodu, že se proti kulturní revoluci otevřeně postavilo 7 z 8 místních vojenských divizí i s prvním tajemníkem místního stranického výboru. Ústřední výbor se v Sin-ťiangu nakonec rozhodl kulturní revoluci zcela zrušit, aby situaci uklidnil.¹⁶⁷ Problémy v provinciích nejčastěji souvisely se značnými problémy v ekonomice, zejména v oblasti hospodářství. Již od roku 1966 totiž byly propagovány myšlenky, že "*prvořadým úkolem závodů je vychovávat proletářský revoluční pracující lid, vyzbrojený Mao Ce-tungovými idejemi, a je chybné myslet si, ... že prvořadým úkolem závodů má být výroba*"¹⁶⁸. Pokračující zpráva se proto pozastavuje nad tím, že Čína oficiálně hovoří o výrazném nárůstu produkce oceli, hnojiv, nových závodů i nafty a o tom, že tento objem zcela pokrývá čínskou spotřebu. Zdůrazněna je také úloha jednotlivých komun, původně vzniklých během *Velkého socialistického skoku vpřed*, protože značné množství problémů je nutno řešit svépomocí na lokální úrovni.

Propojení gardistů s armádou bylo sice neoficiální, avšak autor jednoho z obsáhlejších článků v Rudém právu velmi věcně argumentuje pro spojitost mezi těmito dvěma uskupeními. Jejich role v kulturní revoluci je velmi obrazně, až poeticky vysvětlena na principu starého čínského divadla *šuang-chuang*. Jeho princip tkví v tom, že divák vidí pouze pohyby a grimasy jednoho účinkujícího herce, zatímco myšlenky a hlas jsou v režii jeho kolegy v pozadí. Tento článek patří spíše do skupiny článků pro širší veřejnost a rozhodně nepůsobí na první dojem hlubokým rozbořením politiky. Příspěvek je čtivý a politika je velmi chytře a vkusně propojena s kulturou, což bychom dnes označili za populárně-naučný styl. Jako jeden z mála se tento příspěvek věnuje sumarizaci dosavadního vývoje a jeho komentáři. Z dnešního informovaného pohledu je nutno přiznat, že v tomto případě se dobový komentář v podstatě shoduje se současnými odbornými publikacemi. Druhá část článku se věnuje nastínění situace uvnitř armády. Zde stojí za povšimnutí především vyslovená spekulace, nakolik si může být maoistické vedení jisté její podporou. Je sice připuštěno, že Zedongovi věrný Lin Piao má na armádu velký vliv, zároveň se ovšem autor pozastavil nad tím, proč nejvyšší kruhy cítí tak silnou potřebu ostantativně chválit armádu za pomoc kulturní revoluci. Přestože armáda byla pokládána

166O situaci v čínské provincii S'-čchuan. *Rudé právo*. 28. 2. 1967. roč. 47. č. 59. s. 7.

167Kulturní revoluce v Sin-ťiangu zastavena. *Rudé právo*. 2. 3. 1967. roč. 47. č. 61. s. 7.

168Pololeť v průmyslu ČLR. *Rudé právo*. 2. 8. 1966. roč. 46. č. 211. s. 5.

za jednoznačně promaoistickou, socialistický blok si velmi pečlivě všímal všech náznaků o opaku a v plné míře je využil k formování veřejného mínění proti generální linii Číny. I proto je závěr článku ponechán otevřený k zamyšlení každého čtenáře. Hovoří se v něm o stoupající roli armády, která začíná brát iniciativu do vlastních rukou, což v samotném závěru může vést až ke snahám armády o svržení diktatury proletariátu.¹⁶⁹

Od 11. pléna ústředního výboru Komunistické strany Číny již bylo jasné, že Liu Šao-čchi i Teng Siao-pching se stanou oběťmi kulturní revoluce. Oficiální zprávy je označovaly za vůdce kapitalisticko revizionistické skupiny snažící se o restauraci kapitalistického vykořisťování. Odpor socialistického bloku k tomuto vykonstruovanému nepřátelství je patrný již jen ze skutečnosti, že oficiální čínská prohlášení jsou označována v tisku za propagandu. Mimo to po jednom roce od začátku kulturní revoluce, tedy po uplynutí celé původně plánované doby, byla situace v zemi značně chaotická a hlavní představitelé tzv. opozice stále nebyli odstraněni. Toho si nemohlo nevšimnout Rudé právo, které všechny závěry uveřejnilo.¹⁷⁰ Důvod sporů mezi Zedongem a Šao-čchim byl vyložen přejatým článkem z japonských novin. Důvodem údajně byl dřívější odsun Zedonga z vedoucí pozice předsedy Čínské lidové republiky a "*dlouhodobé zanedbávání Mao Zedonga*"¹⁷¹. Maova msta se nevyhnula ani Teng Siao-pchingovi, ten byl nařčen z toho, že nenavštěvoval Zedonga za účelem konzultací.

Liu Šao-čchimu je čínskou propagandou přisouzeno označení *čínského Chruščova*, protože se údajně postavil proti osobnosti Mao Zedonga podobně jako Chruščov proti Stalinovi. Toto tvrzení samo o sobě znamenalo významné potíže, protože kult osobnosti Zedonga byl již na takové úrovni, že jeho činy byly přirovnávány důležitostí ke vzniku Pařížské komuny či Velké říjnové socialistické revoluci. Na pokračující maoistickou propagandu je v Rudém právu upozorňováno například často opakovanou frází *jak píše Žen-min ž'-pao*. Zároveň je zdůrazněno, že o Šao-čchim nejsou žádné důvěryhodné informace, což se odráží na vyjádření "*kde sídlí, nebo je držen Liu Šao-čchi*". Zedong zřejmě úmyslně udržoval všechny v nejistotě, protože Šao-čchiho nevydal masám, přestože o to byl samotnými demonstranty žádán.¹⁷²

169BROŽÍK, Marcel. Předehra na vojenský buben. *Rudé právo*. 14. 2. 1967. roč. 47. č. 45. s. 6.

170Konec kulturní revoluce v nedohlednu. *Rudé právo*. 8. 8. 1967. roč. 47. č. 217. s. 7.

171Pozadí kulturní revoluce. *Rudé právo*. 7. 1. 1967. roč. 47. č. 7. s. 7.

172Oslavy a útoky v Číně. *Rudé právo*. 6. 8. 1967. roč. 47. č. 215. s. 11.

3.3 1968-1969

Rok 1968 se již v československém tisku nesl v jasném duchu útlumu kulturní revoluce. To však je v rozporu s některými publikacemi zabývajícími se Čínou, které toto období naopak uvádějí jako vrchol vraždění.¹⁷³

Československý interní závěr, že kulturní revoluci zastavily masy, je spíše desinterpretací reálné skutečnosti, nelze mu však upřít jeho pravdivý základ. Kdyby totiž nebylo masového odporu proti kulturní revoluci, Čína by zřejmě ekonomicky i fakticky jako stát přestala existovat. Stejně tak tvrzení, že primárním účelem kulturní revoluce bylo útočit na Sovětský svaz, je přinejmenším tendenčním výkladem.¹⁷⁴ Likvidace politických činitelů již byla dovršena a Mao Zedong se proto zaměřil na utlumení moci činovníků Rudých gard. Čelní představitelé kulturní revoluce, zejména pak vrcholní členové Rudých gard, byli odesíláni na venkov do tzv. škol 7. května, nebo dokonce popravováni.¹⁷⁵ V tomto duchu informuje i zpráva z oslav 1. máje, kdy se Čína svou důležitostí zařadila po bok mongolského Ulánbátaru a ugandské Kampaly. Není se čemu divit, protože pekingské oslavy v podstatě neproběhly. Kulturní akce i vojenská přehlídka byly zrušeny a na udržení klidu a míru v ulicích dohlížely početné vojenské jednotky.¹⁷⁶

Z československého pohledu je rok 1968 možná nejzásadnějším, protože na vpád sovětských vojsk Čína zareagovala vyjádřením své podpory Československu. Čou En-laj se o vpádu vojsk vyjádřil jako o "*barbarském a hanebném aktu, který nahrává imperialismu a potvrzuje spolupráci mezi americkými imperialisty a sovětskými revizionisty*"¹⁷⁷ a to i přesto, jak Rudé právo zdůrazňuje, že s Čínskou komunistickou stranou "*neudrží styky*"¹⁷⁸. K těmto výrokům je třeba podotknout, že ze strany Číny se nejspíše nejedná o projev sblížení, ale spíše o využití situace k útoku na Sovětský svaz. Nejedná se totiž o nic jiného, než o důsledné dodržování politiky jež si Čína sama stanovila dříve. Zároveň je solidarita poněkud mírněna tím, že Čína sama kritizovala československé politiky za přílišné uvolnění politické situace. Po kompletním převzetí moci a restaurování prosovětské orientace se však československo-čínské vztahy velmi rychle vrátily na

173CHANG, Jung, HALLIDAY, Jon. *Mao – Příběh, který možná neznáte*. Přeložila Michaela Ponocná.

Praha: BETA Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-272-0. s. 548-550.

174*Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 47-50.

175Tamtéž s. 49.

176Svět slaví mezinárodní den pracujících: Další země - Peking. *Rudé právo*. 2. 5. 1968. roč. 48. č. 121. s. 3.

177Komunisté celého světa žádají odchod okupačních vojsk. *Rudé právo*. 26. 8. 1968. roč. 48. s. 4.

178Tamtéž.

původní úroveň. Opětovný protičínský postoj byl podpořen tím, že se Čína srpnových událostí chopila a rozpoutala ideologickou kampaň proti Sovětskému svazu, respektive začala prosazovat teze o rozpadu socialistické soustavy.¹⁷⁹

Československý tisk se poté na velmi dlouhou dobu odmlčel, neboť se věnoval především událostem na vlastním území a zahraniční politice Sovětského svazu. Další zprávy rozpoutaly spory Číny se Sovětským svazem, které vyústily až v pohraniční vojenské střety z dubna až září 1969. Jednalo se o přejatou sovětskou zprávu, která odsoudila pohraniční incidenty a za iniciátory označila čínské úřady. Čínskou agresi musela silou odrazit pohraniční stráž a na obou stranách údajně byli mrví. Sovětský svaz se ostře ohradil a varoval, že na jakoukoliv agresi bude reagovat silou.¹⁸⁰ Jiný článek poukazuje na to, že incident byl zřejmě vyvolán s úmyslem poštvat veřejné mínění v Číně proti Sovětskému svazu. Tím by Čína utlumila neúspěchy kulturní revoluce a zároveň obhájila, proč armáda hraje tak důležitou roli.¹⁸¹ Ve stejné době se Československo zároveň důrazně ohradilo proti zneužívání čínskou propagandou. Zdůraznilo, že Čína nevyjádřila upřímnou sympatii, ale pouze využívá každé příležitosti k protisovětské propagandě. Své ohrazení proti čínské provokaci pak odůvodňují nikoliv dobrými vztahy se Sovětským svazem, ale apelací na zachování protiiperialistickému socialistickému bloku jako celku.¹⁸² Poměrně rychlé a smířlivé vyřešení sporu bylo zřejmě způsobeno i tím, že Čína zcela jistě disponovala atomovými zbraněmi, a vzhledem k politickým poměrům se nedalo s jistotou vyloučit jejich použití proti Sovětskému svazu. To, že Sovětský svaz byl o jaderném programu velmi dobře informován, je naznačeno zveřejněním článku o nákladech vynaložených Čínou do roku 1964.¹⁸³

Čínská reakce na vyhrocení sporů s východním blokem na sebe nenechala dlouho čekat. Čína začala hledat nové spojence a přeorientovala se na západní blok. Socialistický blok odpozoval, že Čína začala jednat o obnovení oficiálních styků se Spojenými státy, to vše za podpory Itálie, Kanady a Belgie. Odhadován byl kompromis nad otázkou Taiwanu a případně i přijetí Číny do Organizace spojených národů.¹⁸⁴ I z tohoto politického snažení Číny bylo zřejmě vyvozen marxistickými teoretiky závěr, že primární snahou Číny je

179BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 92-95.

180Čínsko-sovětský hraniční incident. *Rudé právo*. 3. 3. 1969. roč. 49. č. 52. s. 3.

181My a Čína. *Rudé právo*. 15. 3. 1969. roč. 49. č. 63. s. 7.

182Tamtéž.

183Co stál Čínu atomový program? *Rudé právo*. 5. 2. 1969. roč. 49. č. 30. s. 6.

184Co se rýsuje ve vztazích USA-ČLR? *Rudé právo*. 4. 2. 1969. roč. 49. č. 29. s. 6.

rozbít Sovětský svaz.¹⁸⁵

Zásadním milníkem anabáze kulturní revoluce je bezesporu IX. sjezd Komunistické strany Číny z dubna 1969. Během zasedání bylo přijato poučení z kulturní revoluce, vytyčeny následující cíle, ale především byla kulturní revoluce oficiálně prohlášena za dovršenou. Československý tisk úvodní článek pojal jako sumarizaci vývoje Číny za období uplynulé od posledního řádného zasedání. Těchto 13 let velmi dramatických situací rozděluje na tři etapy v podobě období velkého skoku (1958-1961), období konstruktivní linie (1962-1967) a období kulturní revoluce (1967-1969). Lze jen odhadovat, proč byl začátek kulturní revoluce určen až na rok 1967. Jak vypovídá dosavadní šetření, rozhodně se nejedná o nedostatek informací na československé straně, snad je tím míněno převzetí přímé kontroly nad vývojem revoluce samotnou stranou.¹⁸⁶ V dalších člancích například japonský tisk neopomenul připomenout, že tento sjezd je de facto neplatný, protože delegáti nebyli zvoleni, nýbrž vybráni Mao Zedongem, což je v přímém rozporu se stanovami strany. Sovětský svaz se zase vyjádřil v tom duchu, že je třeba jasně rozlišovat Komunistickou stranu Číny a nově vznikající maoistickou stranu a že IX. sjezd nemá s komunistickým hnutím nic společného a má sloužit pouze pokračujícím mocenským bojům.¹⁸⁷

Neoficiální interní shrnutí československých teoretiků považuje tento sjezd za sjezd budoucí novou stranu. Potvrdil "*ideje Mao Zedonga za základ veškeré činnosti strany*"¹⁸⁸, oficiálně jmenoval jako nástupce Lin Piaa a kodifikoval vedoucí úlohu armády ve státě. Vyjádřeno čísly, v novém vedení strany bylo pouhých 20% původních členů a plných 50% nových členů byli vojáci. Zároveň byl oficiálně přijat antisovětiismus, zejména v otázkách zahraniční politiky Číny. Již v roce 1969 údajně Mao Zedong vycítil nebezpečí armády a došlo k prvním ideologickým střetům.¹⁸⁹

3.4 1970 - 1976

První členové IX. sjezdu začali mizet již během roku 1970. K velkým rozporům došlo během 2. pléna 9. ústředního výboru Komunistické strany Číny (23. 8. - 6.9. 1970),

185 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu. 1. Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky.* Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 67.

186 IX. sjezd KS Číny zahájen. *Rudé právo.* 2. 4. 1969. roč. 49. č. 78. s. 7.

187 Bubny na oslavu IX. sjezdu KS Číny. *Rudé právo.* 2. 4. 1969. roč. 49. č. 79. s. 7.

188 *Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu. 1. Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky.* Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 54.

189 Tamtéž s. 55-56.

na kterém došlo k odstranění dlouholetého Maova spojence Čchen Po-ty, tato informace však vyšla najevo až zpětně a proto se o ní v tisku nelze dočíst. Jedním z důvodů těchto sporů bylo i prozápadní orientování strany v čele s Čou En-lajem. Že se nejednalo o pouhou další pseudodoktrýnu, ale o vážně míněné navazování diplomatických a hospodářských styků, je dokázáno přijetím Číny do Společnosti národů 25. 10. 1971. Proti odklonu na západ a proti odsouvání armády do pozadí se silně ohrazoval dosavadní Maův spojenec, Lin Piao. Celá situace se vyhrotila natolik, že Piao byl obviněn z plánování puče a donucen prchnout ze země. Situace kolem útěku Lin Piaa byla dokonce tak vyhrocená, že Čína v roce 1971 částečně zrušila výročí svého založení 1. říjen.¹⁹⁰ Dnes již víme, že Lin Piao zemřel v září při pokusu o přelet do Sovětského svazu, nicméně tehdejší spekulace dosud nejsou zcela vyjasněny a není jisté, zda šlo o leteckou nehodu, či úmyslný čin čínského vedení. Krajně podezřelý je i fakt, že Čína zmizení Lin Piaa vysvětlila až na podzim roku 1973 a jako oficiální důvod uvedla tzv. plán 571, na jehož základě plánoval Piao převzetí moci v Číně. Československé závěry jsou nicméně celkem nesmlouvavé, konstatují, že pokus o puč byl údajný a Mao Zedongovi se velmi hodil, protože díky němu došlo k odstranění velké řady nepohodlných armádních činitelů.¹⁹¹ Neoficiální závěry tento postup označily za "*teroristickou praxi odstraňování odpůrců*"¹⁹². Denní tisk v Československu se k novému prozápadnímu směru stavěl značně negativně, protože si socialistický blok uvědomoval, že se Čína od Sovětského svazu odvrací a západní mocnosti tento směr podporují. Zejména pozitivní přijetí tohoto stanoviska ze strany Spojených států je tiskem opakovaně dehonestováno.¹⁹³ Pomyslnou tečku za všemi pochybami učinil prezident Nixon, který v období mezi 21.-28. únorem 1972 osobně navštívil Čínskou lidovou republiku. Čína na to reagovala v podobně přátelské duchu, když během následujících oslav prvního máje minimalizovala protiamerická hesla.¹⁹⁴

Reakce socialistického bloku na politiku "*zostřování napětí*"¹⁹⁵ byla ironicky

190Peking bez oslav. *Rudé právo*. 2. 10. 1971. roč. 52. č. 234. s. 7.

191*Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu*. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 56-63.

192NIKL, Miroslav a kolektiv. *Problémy soudobého vývoje Číny*. 2. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 5.

193KRULICH, Zdeněk. HOŘENÍ, Zdeněk. Čína na světovém rozcestí. *Rudé právo*. 10. 9. 1971. roč. 51. č. 215. s. 6.

194Peking se změněnými hesly. *Rudé právo*. 2. 5. 1972. roč. 52. č. 103. s. 4.

195BOROVIČKA, Bohuslav. HOŘENÍ, Zdeněk. Boj s maoismem-věc celého komunistického hnutí. *Rudé právo*. 21. 11. 1975. roč. 56. č. 275. s. 6.

mnohem ráznější než v letech probíhající kulturní revoluce a bezprostředně po ní, kdy tyto snahy měly reálný základ. Východní blok se očividně mnohem více obával toho, že by se Čínská lidová republika přeorientovala oficiálně na západ, než toho, že by byla zničena. Prostřednictvím negativních zpráv se zřejmě snaží socialistický blok ovlivnit přijetí Číny západem, na což ukazuje fakt, že je k tomuto článku připojeno velké množství komentářů ostatních socialistických zemí. Jedná se však v tomto ohledu o velmi chabý pokus, jelikož Čína vůči západu politiku zostřování napětí neprováděla. Toho času již převládlo v Komunistické straně Číny její umírněné křídlo v čele s Čou En-lajem a Teng Siao-pchingem, které se vyznačovalo pozitivní zahraniční politikou a rekonstrukcí průmyslu a obchodu. Probíhající Mao Zedongova *Kampaň na potlačení ekonomismu* a *Kampaň za studium diktatury proletariátu* již neměly výraznější následky.

Zřejmě i proto, že Čou En-laj vedl politický odklon směrem na západ, mu po jeho smrti 8. ledna 1976 není věnována v československém tisku v podstatě žádná pozornost. Minimalistický příspěvek pouze uvádí, že zemřel.¹⁹⁶ O Čou En-lajově oblíbenosti mezi Číňany samotnými ovšem svědčí, že když od jeho pomníku zmizely věnce, došlo k masovým nepokojům. Demonstrace odsuzovala zejména snahy o politické uzurpování moci v podání Maovy manželky Ťiang Čching, zároveň se umírnění komunisté obávali restaurování dřívějších poměrů, protože po smrti Čou En-laje docházelo k rušením jeho ekonomických reforem. Pokud se skutečně odstranění věnců odehrálo v režii "madam Mao", velmi citelně podcenila celou situaci kolem postavy Čou En-laje a celkově kolem nového umírněného ekonomického proudu. Číňané již zkrátka diktaturu jednotlivců spojenou s pokusy na společnosti nechtěli.¹⁹⁷ Strana sama si tuto skutečnost velmi rychle uvědomila a následující oslavy 1. máje se nesly v duchu policejního dozoru a napětí.¹⁹⁸

Pokud byl článek o smrti Čou En-laje minimalistický, pak smrt Mao Zedonga z 9. září 1976 si vysloužila zhruba poloviční objem textu. Jedním souvětím je oznámeno místo, čas a dožitý věk, bez jakéhokoliv komentáře.¹⁹⁹ Maova smrt však otevřela pomyslná vrátka jednak pro československý tisk, který najednou začíná opět uvádět články, a jednak pro politicky aktivní zbytky Maovy skupiny. Mocenské snahy tzv. gangu čtyř, v čele s madam Mao, však neměly dlouhého trvání. Jejich snažení bylo ukončeno již 5. října a to

196Zemřel Čou En-laj. *Rudé právo*. 9. 1. 1976. roč. 56. č. 7. s. 7.

197Nepokoje v Pekingu. *Rudé právo*. 6. 4. 1976. roč. 56. č. 82. s. 7.

198Přehlídka síly a solidaritypracujících světa: Skryté napětí - Peking. *Rudé právo*. 3. 5. 1976. roč. 56. č. 104. s. 5.

199Zemřel Mao Ce-tung. *Rudé právo*. 10. 9. 1976. roč. 56. č. 216. s. 1.

dosti razantně. Čína prostě již chtěla vyměnit sociální experimenty za sociální jistoty. Zajímavé je sledovat obrat oficiálních vyjádření v československém tisku po Maově smrti. Sovětsko-čínské přátelství je v rázem označováno za dlouholeté a dopad vývoje na území Číny za "*příspěvní ke změně poměrů sil ve světě ve prospěch míru a socialismu*"²⁰⁰. Sovětský svaz zároveň odeslal pozdravný telegram do Pekingu k příležitosti oslav vzniku Čínské lidové republiky. Tento demagogický obrat o 180 stupňů nevyžaduje hlubší komentář a pro dovršení absurdity chybí snad jen to, aby bylo připomenuto Číně, "*vznikla díky Sovětskému svazu*"²⁰¹. Zároveň neoficiální zhodnocení, že "*kulturní revoluce měla dobrou komunistickou myšlenku, ale realizace byla mocenská*"²⁰² je poměrně volnomyšlenkářské a svého autora mohlo v Československu klidně přivést do potíží.

O rozbití gangu čtyř se v dobovém československém tisku nehovoří. Čínskými historiografy je však považován 5. říjen 1976 za definitivní ukončení kulturní revoluce v Číně a zároveň za přechod k pozdějšímu socialismu se specifickými čínskými rysy pod vedení Teng Siao-pchinga.²⁰³

200ALEXANDROV, I. K výročí ČLR. *Rudé právo*. 2. 10. 1976. roč. 57. č. 235. s. 7.

201*Sovětský svaz záštita míru, demokracie a socialismu*. Překlad MÁLEK, Zbyněk. Praha: Svět sovětů 1951. 64 stran. ; ISSN 301-15-494.

202NIKL, Miroslav a kolektiv. *Problémy soudobého vývoje Číny*. 2. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. s. 9-10.

203BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X. s. 107-111.

ZÁVĚR

Po prozkoumání celého vytyčeného období mezi lety 1950 až 1976 jsem dospěl k závěru, že současný pohled na vývoj československo-čínských vztahů jako pomyslnou sinusoidu není v československém tisku tolik patrný. Jednotlivé etapy vývoje jsou sice postřehnutelné, avšak k výraznějšímu návratu k pozitivnímu vnímání Číny začalo docházet až po samotné smrti Mao Zedonga a následném přechodu k tzv. socialismu se specifickými čínskými rysy.

Zprvu zcela nekritické vnímání vzniku Čínské lidové republiky jako posílení socialistického tábora v boji proti imperialismu bylo ukončeno již Maovými přípravami a uskutečňováním tzv. velkého skoku vpřed. Úvodní odměřené komentáře se poté velmi rychle transformovaly v otevřenou kritiku čínského komunistického vedení a tento směr zůstal nezměněn až do ukončení tzv. velké proletářské kulturní revoluce definitivním čínským distancováním se od posledních maoistických politiků. Po ukončení tzv. maoistické úchyly však rozhodně nedošlo k návratu k nekritickému přátelství mezi socialistickým blokem a Čínou, což bylo způsobeno především ekonomickou a politickou orientací Číny na kapitalistické státy, zejména Spojené státy americké.

Během celého období je možné v československém tisku dohledat články s pozitivním vyzněním, ze šetření však vyplývá, že průběžné pozitivní ohlasy byly pouhou snahou socialistického bloku o podporu čínských sil stojících v opozici proti Mao Zedongovi. Sovětský svaz se obával, že by maoistické sociální experimenty mohly být kladeny do přímé souvislosti s komunistickou myšlenkou a zejména z tohoto důvodu byl od sebe maoismus a komunismus striktně oddělován, zejména během tzv. kulturní revoluce a čínských snah o vyostřování světové politické situace. Nejčastěji se socialistický tisk při podpoře "skutečných" čínských komunistů zaměřoval na glorifikaci řadových dělníků a rolníků, čímž se snažil motivovat masy k odporu proti Komunistické straně Číny a zároveň si tímto postojem udržoval výhodnou pozici pro opětovné navázání diplomatických vztahů s Čínou po pádu maoismu. Toto zjištění zcela jasně hovoří proti laickou veřejností často přijímanému dojmu, že Čína byla v tisku démonizována jako celek, opak je pravdou, protože dělníci i zemědělci byli československým tiskem prezentováni jako oběti.

Přestože cílem mé práce nebylo primárně ověřovat pravdivost jednotlivých tvrzení, během porovnávání jednotlivých zdrojů a zpráv k němu docházelo. Porovnání novinových článků s interním pohledem na situaci v Číně ukázalo, že se velmi často tyto informace

nerozcházel, pouze jejich výklad nebyl vždy publikován. Pro mě bylo překvapivým zjištěním, že drtivá většina novinových zpráv v podstatě kopíruje dnešní pohled historiků. Paradoxně nejvíce se informace shodují na událostech nejkrvavějších let počátku tzv. kulturní revoluce, tedy období nejhlubšího rozkolu mezi Čínou a socialistickým blokem. Pravdivé prezentování událostí se však týkalo především celostátní a zahraničně-politické situace, nikoli článků na podporu opozice, ty se i nadále držely tendenčních výroků. Není náhodou, že pravdivé zprávy často neobsahují žádný komentář autora nebo jsou přejaté z kapitalistického tisku. Fenomén přejímání zpráv nebyl primárním předmětem zkoumání, avšak jasně se ukázalo, že nejčastěji citovanými jsou v otázkách Číny sovětský a japonský tisk.

Zkoumání oslav státních svátků 1. máje a 1. října překvapivě nepřineslo žádné zásadnější zjištění. Při porovnání jednotlivých zpráv jsem dokonce došel k zjištění, že zprávy z řady let vykazují až pozoruhodnou shodu.

Zcela zásadní přínos mé práce spatřuji v naplnění svého cíle zmapovat reakce československého tisku na kritické události ve vývoji Čínské lidové republiky. Z tohoto pohledu jsem otevřel novou možnost pro všechny autory věnující se problematice vývoje Číny mezi lety 1950-1976 a zároveň autorům věnujícím se československému tisku. Ve vytyčeném období jsem kladl značný důraz zejména na období tzv. velkého skoku vpřed a tzv. velké proletářské kulturní revoluce. Z těchto období se mi podařilo nashromáždit velmi uspokojivý počet zpráv a celkově pokrýt nalezenými články obě události. U ostatních let se jedná o čistě subjektivní výběr, pouze rok 1950 byl podroben velmi podrobnému zkoumání. Jeho podrobná analýza se může zdát na první pohled zbytečná, mým záměrem však bylo demonstrovat na tomto období možnosti a styl propagace spřáteleného státu v Rudém právu. To nám umožňuje pochopit vývoj, respektive odklon, uveřejňovaných příspěvků v dalších letech. Přestože historici většinou považují za konec kulturní revoluce rok 1976, toto tvrzení lze obhájit jen z dnešního pohledu, kdy již máme velmi podrobné informace jak o průběhu, tak o následcích. Z perspektivy běžného Číňana i československého čtenáře byla kulturní revoluce ukončena rokem 1969/1970, když se zcela upustilo od diktátu mas a chod státu se vrátil do rukou Komunistické strany Číny za úzké podpory armády. Z historického hlediska je však nutné zaměřit se ještě na pokračující stranické čistky, zejména na spor Mao Zedonga s Lin Piaem, československý postoj ke smrti Mao Zedonga a následné vypořádání se s tzv. gangem čtyř. Události 70. let jsem se

však rozhodl redukovat pouze na události přímo spojované s kulturní revolucí.

I kdyby již práce v budoucnu neprošla žádným rozšířením, považuji ji za připravenou startovní pozici, za solidní základ pro podrobnější zkoumání užšího časového či faktografického vymezení událostí v Číně 20. století.

Za hlavní problém během vypracování práce považuji právě sběr a třídění dat. Rudé právo, přestože je dostupné on-line, není plně digitalizované, což znamená nutnost fyzického vyhledávání každého článku v naskanovaných stránkách. Jednoznačně se jedná v porovnání s návštěvou archivu o pohodlnější variantu, avšak časová náročnost hledání zůstává stejná. I proto pevně doufám, že stovky hodin strávených nad stranami Rudého práva budou využity i v jiných pracích.

RESUMÉ

The work refers to the Chinese cultural revolution from the point of view of the Czechoslovak press and the Czechoslovak theoretical publications. The first main aim of this work is, to create a list of articles from magazine Rudé právo and refer to its attitude towards China between the years 1950 to 1976. The second main goal is to compare the outcomes with the unofficial conclusions of Marxist theorists and with the general historical publications. The first aim was more than sufficiently acquired. I have obtained a great number of articles, covering various areas of China's development during the set period of time. The second aim was accomplished by incorporating the anthology used by Czechoslovak theorists and government.

The study reveals a lot of specific points of view on using the official press as a tool of propaganda and comes to some interesting conclusions about the socialistic style of keeping the people informed in the way the party needed. Surprising fact about comparing the articles to the works of historians is that the articles often almost tell the truth, only some certain facts are usually more stressed out.

Even though either the general history of China and general history of Czechoslovakia are well explored, there are still appreciable areas to explore. The biggest asset of my work lays in encouraging and helping to a further research. It creates a solid basis for extending studies of China's development or for studies of a Czechoslovak press.

SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

CHANG, Jung, HALLIDAY, Jon. *Mao – Příběh, který možná neznáte*. Přeložila Michaela Ponocná. Praha: BETA Dobrovský, 2006. 719 s. ISBN 80-7306-272-0.

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 1*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 126 s. ISBN 80-244-0251-3.

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X.

Sovětský svaz záštita míru, demokracie a socialismu. Překlad MÁLEK, Zbyněk. Praha: Svět sovětů 1951. 64 stran. ; ISSN 301-15-494.

WEINER, Milan, HELMUT, L. *Vítězství čínského rolníka*. Praha: Brázda, Nakladatelství jednotného svazu českých zemědělců 1951. 119 s.

Sborníky

Problémy soudobého vývoje Číny: Teze informativního materiálu. 1. *Dvacet pět let vývoje Čínské lidové republiky*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. 70 s.

NIKL, Miroslav a kolektiv. *Problémy soudobého vývoje Číny*. 2. Praha: Orientální ústav ČSAV, 1975. 124 s.

Periodika

V číně – od vítězství k vítězství. *Rudé právo*. 1. 1. 1950. roč. 30. č. 1. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/1/5.png>

Novoroční projevy ve světě: Čína. *Rudé právo*. 3. 1. 1950. roč. 30. č. 2. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/3/2.png>

Dopisovatel TASS. Interview dopisovatele TASS s Mao Ce-tunem. *Rudé právo*. 3. 1. 1950.

roč. 30. č. 2. s. 5. <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/3/5.png>

Čou En-laj žádá okamžité vyloučení kuomintanských zástupců z rady bezpečnosti OSN. *Rudé právo*. 10. 1. 1950. roč. 30. č. 8. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/10/2.png>

K uznání Čínské lidové republiky Velkou Británií. *Rudé právo*. 13. 1. 1950. roč. 30. č. 11. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/13/2.png>

Vládní delegace Čínské lidové republiky v čele s Čou En-lajem přijela do Moskvy. *Rudé právo*. 22. 1. 1950. roč. 30. č. 19. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/22/2.png>

Tajná vojenská dohoda Američanu s Kuomintanem o Tajvanu. *Rudé právo*. 5. 2. 1950. roč. 30. č. 4. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/5/2.png>

Korejská lidová armáda, podporována čínskými dobrovolníky, působí těžké ztráty americkým interventům. *Rudé právo*. 9. 11. 1950. roč. 31. č. 265. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/11/9/2.png>

HODINOVÁ-SPURNÁ, A. Osvobození čínských zemědělců. *Rudé právo*. 29. 1. 1950. roč. 30. č. 25. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/29/2.png>

Smlouva o přátelství, spojenectví a vzájemné pomoci. *Rudé právo*. 16. 2. 1950. roč. 30. č. 40. s. 1. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/2/16/1.png>

Vítězství čínského lidu maří zločinné plány imperialistů na Dálném Východě. *Rudé právo*. 7. 1. 1950. roč. 30. č. 6. s. 1. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/7/2.png>

Čínsko-sovětské společnosti urychlí hospodářský rozvoj Číny. *Rudé právo*. 30. 3. 1950. roč. 30. č. 76. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/3/30/2.png>

Projev čínského delegáta E. Siao. *Rudé právo*. 21. 3. 1950. roč. 30. č. 68. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/3/21/2.png>

OPAVSKÝ, Jaroslav. Čína v boji. *Rudé právo*. 12. 4. 1950. roč. 30. č. 86. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/4/12/3.png>

Banket u J. V. Stalina na počest Mao Ce-tuna. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 42. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/2/18/2.png>

Pozdravy čínského lidu Československu. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 6. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/7/5.png>

Syn nové Číny. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 7. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/1/8/3.png>

Historie čínské čančunské železnice. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 43. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/2/19/4.png>

Čínský lid vítá Mao Ce-tuna novými pracovními závazky. *Rudé právo*. 8. 3. 1950. roč. 30. č. 57. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/3/8/2.png>

Slavný I. máj v svobodné Číně. *Rudé právo*. 18. 2. 1950. roč. 30. č. 103. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/5/2/2.png>

Úspěšný průběh pozemkové reformy v Čínské lidové republice. *Rudé právo*. 27. 4. 1950. roč. 30. č. 99. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/>

[1950/4/27/2.png](#)

Pracující Číny budují lidovou republiku. *Rudé právo*. 1. 5. 1950. roč. 30. č. 102. s. 5.

Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/5/1/5.png>

WEINER, Milan. Vysoká škola revoluční Číny. *Rudé právo*. 21. 5. 1950. roč. 30. č. 121. s.

4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/5/21/4.png>

Čínská lidová armáda dostala příkaz osvobodit Tibet. *Rudé právo*. 25. 10. 1950. roč. 31. č.

253. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/>

[1950/10/25/2.png](#)

Recepce na počest Mao Ce-tunova návratu z SSSR. *Rudé právo*. 14. 3. 1950. roč. 31. č. 62.

s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/3/14/2.png>

PUJMANOVÁ, Marie. Čína. *Rudé právo*. 16. 4. 1950. roč. 30. č. 90. s. 5. Dostupné z

URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/4/16/5.png>

WEINER, Milan. Čínský lid pan Truman nezastraší. *Rudé právo*. 20. 12. 1950. roč. 31. č.

300. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/>

[1950/12/20/2.png](#)

Projev ministra zahraničních věcí Čínské lidové republiky Čou En-laje. *Rudé právo*. 4. 5.

1954. roč. 34. č. 122. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/>

[index.php?path=RudePravo/1954/5/4/3.png](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1954/5/4/3.png)

ŠETTNER, VL. Politika "embarga" sklízí nezdar. *Rudé právo*. 17. 8. 1954. roč. 34. č. 227.

s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1954/8/17/4.png>

Delegace britské labouristické strany o své návštěvě v Číně. *Rudé právo*. 2. 9. 1954. roč.

34. č. 243. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/>

[1954/9/2/3.png](#)

Čínský lid neustane v boji za mír v Asii i ve světě. *Rudé právo*. 18. 8. 1954. roč. 34. č. 228. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1954/8/18/4.png>

Čínský lid se nedá nikdy zastrašit hrozbami USA. *Rudé právo*. 18. 12. 1954. roč. 35. č. 349. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1954/12/18/3.png>

K návrhu Čou En-laje na jednání o situaci v oblasti Tajvanu. *Rudé právo*. 1. 5. 1954. roč. 35. č. 119. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1955/5/1/6.png>

Čínská lidová republika bojuje za upevnění míru ve světě. *Rudé právo*. 24. 9. 1954. roč. 35. č. 265. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1954/9/24/3.png>

Půl milionu pekingských pracujících manifestovalo za asijskou solidaritu. *Rudé právo*. 2. 5. 1955. roč. 35. č. 120. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1955/5/2/5.png>

Projev člena politického byra ÚV KS Číny soudruha Ču Te. *Rudé právo*. 17. 2. 1956. roč. 36. č. 48. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1956/2/17/2.png>

N. S. Chruščev přijal delegaci KS Číny na XX. sjezdu KSSS. *Rudé právo*. 29. 2. 1956. roč. 36. č. 60. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1956/2/29/4.png>

Dopisy N. A. Bulganina D. Eisenhowerovi, Čou En-lajovi, A. Edenovi, G. Molletovi a D. Nehruovi. *Rudé právo*. 18. 11. 1956. roč. 37. č. 322. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1956/11/18/6.png>

Socialistická přeměna Číny byla v zásadě dokončena. *Rudé právo*. 17. 11. 1956. roč. 37. č. 321. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1956/11/17/5.png>

Politická zpráva ÚV Komunistické strany Číny. *Rudé právo*. 16. 9. 1956. roč. 36. č. 259. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1956/9/16/5.png>

Kritika pravicových vystoupení některých čínských politiků. *Rudé právo*. 11. 7. 1957. roč. 37. č. 191. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1957/7/11/4.png>

TI-FAN, Cou. Dopis z Číny. *Rudé právo*. 1. 5. 1957. roč. 37. č. 120. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1957/5/1/2.png>

Státní rada ČLR schválila čínsko-československé smlouvy. *Rudé právo*. 1. 5. 1957. roč. 37. č. 120. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1957/5/1/6.png>

Směrnice ÚV KS Číny k provádění nápravy stylu práce. *Rudé právo*. 3. 5. 1957. roč. 37. č. 122. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1957/5/3/4.png>

Rozšířené zasedání politbyra ÚV KS Číny. *Rudé právo*. 1. 9. 1958. roč. 38. č. 242. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/9/1/3.png>

Smělé perspektivy rozvoje čínského hospodářství. *Rudé právo*. 2. 9. 1958. roč. 38. č. 243. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/9/2/4.png>

Čínský lid odmítá pravičácké elementy. *Rudé právo*. 13. 7. 1957. roč. 37. č. 195. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1957/7/13/4.png>

Ne Čína, ale USA porušují mír v Asii. *Rudé právo*. 15. 7. 1957. roč. 37. č. 196. s. 4.

Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1957/7/15/4.png>

Komuniké o VI. plenárním zasedání ústředního výboru Komunistické strany Číny. *Rudé právo*. 15. 7. 1958. roč. 39. č. 349. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/12/18/6.png>

Vítězná bitva o ocel v Číně. *Rudé právo*. 23. 12. 1958. roč. 39. č. 354. s. 1. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/12/23/1.png>

Konference o nových úkolech bank v Číně. *Rudé právo*. 20. 12. 1958. roč. 39. č. 351. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/12/20/4.png>

Usnesení ÚV KS Číny k návrhu soudruha Mao Ce-tunga v otázce předsednictví ČLR. *Rudé právo*. 18. 12. 1958. roč. 39. č. 349. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/12/18/6.png>

65 let soudruha Mao Ce-tunga. *Rudé právo*. 25. 12. 1958. roč. 39. č. 356. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/12/25/5.png>

Čínský lid diskutuje o usnesení ÚV KS Číny. *Rudé právo*. 19. 12. 1958. roč. 39. č. 350. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1958/12/19/5.png>

MÁLEK, Zbyněk. O čínském čaji. *Rudé právo*. 1. 1. 1959. roč. 39. č. 1. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1959/1/1/4.png>

MÁLEK, Zbyněk. Peking mění vzhled. *Rudé právo*. 1. 5. 1959. roč. 39. č. 119. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1959/5/1/3.png>

Desátý svobodný 1. máj v Pekingu. *Rudé právo*. 2. 5. 1959. roč. 39. č. 120. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1959/5/2/3.png>

Čínské vyznamenání čs. pracovníků. *Rudé právo*. 9. 4. 1960. roč. 40. č. 99. s. 4. Dostupné

z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1960/4/9/4.png>

Konzulární smlouva mezi ČSR a ČLR podepsána. *Rudé právo*. 8. 5. 1960. roč. 40. č. 127. s. 2. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1960/5/8/2.png>

Základní teze plánu rozvoje zemědělství ČLR na léta 1956-1967. *Rudé právo*. 13. 4. 1960. roč. 40. č. 103. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1960/4/13/4.png>

Oslavy 1. máje ve světě: Čínská lidová republika. *Rudé právo*. 2. 5. 1960. roč. 40. č. 121. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1960/5/2/3.png>

Komuniké o o zasedání ústředního výboru Komunistické strany Číny. *Rudé právo*. 22. 1. 1961. roč. 41. č. 22. s. 8. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1961/1/22/8.png>

Pozdrav KS Číny, přednesený soudruhem Wu Siu-Čchuanem. *Rudé právo*. 2. 5. 1962. roč. 43. č. 337. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1962/12/6/6.png>

MICHÁLEK, A. Velká manifestace za mír, přátelství mezi národy a socialismus: Čínská lidová republika. *Rudé právo*. 2. 5. 1963. roč. 43. č. 120. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1963/5/2/3.png>

Rozbiječská činnost KS Číny působí škody národně osvobozenkému hnutí. *Rudé právo*. 2. 10. 1964. roč. 45. č. 274. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1964/10/2/3.png>

Oslavy 1. máje ve světěve zanmení boje za mír a socialismus: Čína. *Rudé právo*. 2. 5. 1965. roč. 45. č. 120. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1965/5/2/3.png>

Ohlas čínské nóty v Indii. *Rudé právo*. 18. 9. 1965. roč. 45. č. 259. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1965/9/18/3.png>

Prohlášení KS Indie k nótě ČLR. *Rudé právo*. 19. 9. 1965. roč. 45. č. 260. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1965/9/19/3.png>

Neodpovědné prohlášení ministra zahraničí ČLR. *Rudé právo*. 30. 9. 1965. roč. 46. č. 271. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1965/9/30/5.png>

Májová hesla v nejrůznějších jazycích: ČLR. *Rudé právo*. 2. 5. 1966. roč. 46. č. 120. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/5/2/3.png>

Nižší obchod Kuba-ČLR. *Rudé právo*. 28. 5. 1966. roč. 46. č. 145. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/5/28/3.png>

Obvinění z protistranické činnosti v ČLR. *Rudé právo*. 17. 5. 1966. roč. 46. č. 134. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/5/17/5.png>

Další opatření v Pekingu. *Rudé právo*. 22. 8. 1966. roč. 46. č. 231. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/22/3.png>

Usnesení ÚV KS Číny o kulturní revoluci. *Rudé právo*. 10. 8. 1966. roč. 46. č. 219. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/10/3.png>

Unita o ČLR. *Rudé právo*. 12. 8. 1966. roč. 46. č. 221. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/12/3.png>

Další požadavky pekingských studentů. *Rudé právo*. 23. 8. 1966. roč. 46. č. 232. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/23/5.png>

Peking: Reorganizace městského výboru KS Číny. *Rudé právo*. 4. 6. 1966. roč. 46. č. 152. s. 8. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/6/4/8.png>

Žen-min ž-pao ke změnám v Pekingu. *Rudé právo*. 5. 6. 1966. roč. 46. č. 153. s. 8.

Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/6/5/8.png>

Miliónová demonstrace u Brány nebeského klidu. *Rudé právo*. 19. 8. 1966. roč. 46. č. 228.

s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/19/3.png>

Ústavní orgán ÚV KS Číny se staví za akce rudých gard. *Rudé právo*. 24. 8. 1966. roč. 46. č. 233. s. 3. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/24/3.png>

Změny ve vedení čínské armády. *Rudé právo*. 3. 8. 1966. roč. 46. č. 212. s. 3. Dostupné z

URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/3/3.png>

Situace v ČLR: Rudé gardy přecházejí k činům. *Rudé právo*. 26. 8. 1966. roč. 46. č. 235. s.

3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/26/3.png>

BROŽÍK, Marcel. Předehra na vojenský buben. *Rudé právo*. 14. 2. 1967. roč. 47. č. 45. s.

6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/14/6.png>

Bitky dělníků se studenty v Číně. *Rudé právo*. 16. 9. 1966. roč. 46. č. 256. s. 3. Dostupné z

URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/9/16/3.png>

List Pravda o činnosti Rudých gard. *Rudé právo*. 17. 9. 1966. roč. 46. č. 257. s. 3. Dostupné

z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/9/17/3.png>

Liu Šao-čchi učinil sebekritiku. *Rudé právo*. 27. 12. 1966. roč. 47. č. 356. s. 3. Dostupné z

URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/12/27/3.png>

ČLR: letošek – rok kulturní revoluce. *Rudé právo*. 2. 1. 1967. roč. 47. č. 2. s. 3. Dostupné z

URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/2/3.png>

Liu Šao-čchiova kritika nedostatečná? *Rudé právo*. 4. 1. 1967. roč. 47. č. 4. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/4/7.png>

Rudí vzbouřenci oznamují uzavření Všečínské federace odborů. *Rudé právo*. 3. 1. 1967. roč. 47. č. 3. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/3/7.png>

Sebevraždy kritizovaných v ČLR. *Rudé právo*. 21. 1. 1967. roč. 47. č. 21. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/21/7.png>

Pozoruhodný dopis z Číny. *Rudé právo*. 19. 2. 1967. roč. 47. č. 50. s. 11. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/19/11.png>

Kulturní revoluce se mění v nebezpečný chaos. *Rudé právo*. 10. 1. 1967. roč. 47. č. 10. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/10/7.png>

Československé děti odcestovaly z Pekingů. *Rudé právo*. 16. 2. 1967. roč. 47. č. 47. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/16/7.png>

Mao Ce-tungovo slovo ke kampani proti Liovi. *Rudé právo*. 5. 4. 1967. roč. 47. č. 94. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/4/5/7.png>

Ohlas čínské kulturní revoluce v Albánii. *Rudé právo*. 28. 4. 1967. roč. 47. č. 117. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/4/28/6.png>

Revoluční výbor místo poslanců. *Rudé právo*. 1. 4. 1967. roč. 47. č. 90. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/4/1/7.png>

Rudí gardisté se mají vrátit do škol. *Rudé právo*. 14. 5. 1967. roč. 47. č. 45. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/14/7.png>

Revoluční povstalci přebírají vedení podniků. *Rudé právo*. 22. 1. 1967. roč. 47. č. 22. s. 11.

Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/22/11.png>

Směrnice pro činnost nových orgánů moci. *Rudé právo*. 18. 2. 1967. roč. 47. č. 49. s. 7.

Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/18/7.png>

Výzva čínské vesnici. *Rudé právo*. 18. 2. 1967. roč. 47. č. 54. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/23/7.png>

Nová směrnice KS Číny má omezit rozkladný vliv kulturní revoluce. *Rudé právo*. 4. 3.

1967. roč. 47. č. 63. s. 7. Dostupné z URL: [http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/3/4/7.png)

[path=RudePravo/1967/3/4/7.png](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/3/4/7.png)

Kantonští gardisté budou jednat. *Rudé právo*. 28. 8. 1967. roč. 47. č. 237. s. 3. Dostupné z

URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/8/28/3.png>

Svědectví tří pekingských zpravodajů. *Rudé právo*. 5. 1. 1967. roč. 47. č. 5. s. 7. Dostupné

z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/5/7.png>

Nová etapa kulturní revoluce v ČLR?. *Rudé právo*. 4. 4. 1967. roč. 47. č. 93. s. 7. Dostupné

z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/4/4/7.png>

Zprávy o náznacích občanské války v ČLR přehnané. *Rudé právo*. 23. 1. 1967. roč. 47. č.

23. s. 3. Dostupné z URL: [http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/23/3.png)

[1967/1/23/3.png](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/23/3.png)

Pozadí kulturní revoluce. *Rudé právo*. 7. 1. 1967. roč. 47. č. 7. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/1/7/7.png>

Je třeba čistky v armádě. *Rudé právo*. 17. 2. 1967. roč. 47. č. 48. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/17/7.png>

Rudé gardy v akci. *Rudé právo*. 13. 0. 1967. roč. 47. č. 44. s. 3. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/13/3.png>

Incidenty v Hongkongu. *Rudé právo*. 6. 8. 1967. roč. 47. č. 215. s. 1. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/8/6/1.png>

O situaci v čínské provincii S'-čchuan. *Rudé právo*. 28. 2. 1967. roč. 47. č. 59. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/2/28/7.png>

FOJTÍK, Jan. Rozpaky nad marxismem. *Rudé právo*. 2. 3. 1967. roč. 47. č. 61. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/3/2/3.png>

Kulturní revoluce v Sin Ťiangu zastavena. *Rudé právo*. 2. 3. 1967. roč. 47. č. 61. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/3/2/7.png>

Pololetí v průmyslu ČLR. *Rudé právo*. 2. 8. 1966. roč. 46. č. 211. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1966/8/2/5.png>

Konec kulturní revoluce v nedohlednu. *Rudé právo*. 8. 8. 1967. roč. 47. č. 217. s. 7. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/8/8/7.png>

Oslavy a útoky v Číně. *Rudé právo*. 6. 8. 1967. roč. 47. č. 215. s. 11. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1967/8/6/11.png>

Svět slaví mezinárodní den pracujících: Další země - Peking. *Rudé právo*. 2. 5. 1968. roč. 48. č. 121. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1968/5/2/3.png>

Komunisté celého světa žádají odchod okupačních vojsk. *Rudé právo*. 26. 8. 1968. roč. 48. s. 4. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1968/8/26/4.png>

Čínsko-sovětský hraniční incident. *Rudé právo*. 3. 3. 1969. roč. 49. č. 52. s. 3. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1969/3/3/3.png>

My a Čína. *Rudé právo*. 15. 3. 1969. roč. 49. č. 63. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1969/3/15/7.png>

Co stál Čínu atomový program?. *Rudé právo*. 5. 2. 1969. roč. 49. č. 30. s. 6. Dostupné z

URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1969/2/5/6.png>

Co se rýsuje ve vztazích USA-ČLR? *Rudé právo*. 4. 2. 1969. roč. 49. č. 29. s. 6. Dostupné

z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1969/2/4/6.png>

IX. sjezd KS Číny zahájen. *Rudé právo*. 2. 4. 1969. roč. 49. č. 78. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1969/4/2/7.png>

Bubny na oslavu IX. sjezdu KS Číny. *Rudé právo*. 2. 4. 1969. roč. 49. č. 79. s. 7. Dostupné

z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1969/4/3/7.png>

Peking bez oslav. *Rudé právo*. 2. 10. 1971. roč. 52. č. 234. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1971/10/2/7.png>

KRULICH, Zdeněk. HOŘENÍ, Zdeněk. Čína na světovém rozcestí. *Rudé právo*. 10. 9.

1971. roč. 51. č. 215. s. 6. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?>

[path=RudePravo/1971/9/10/6.png](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1971/9/10/6.png)

Peking se změněnými hesly. *Rudé právo*. 2. 5. 1972. roč. 52. č. 103. s. 4. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1972/5/2/4.png>

BOROVÍČKA, Bohuslav. HOŘENÍ, Zdeněk. Boj s maoinem-věc celého komunistického hnutí. *Rudé právo*. 21. 11. 1975. roč. 56. č. 275. s. 6. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1975/11/21/6.png>

Zemřel Čou En-laj. *Rudé právo*. 9. 1. 1976. roč. 56. č. 7. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1976/1/9/7.png>

Nepokoje v Pekingu. *Rudé právo*. 6. 4. 1976. roč. 56. č. 82. s. 7. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1976/4/6/7.png>

Přehledka síly a solidaritypracujících světa: Skryté napětí - Peking. *Rudé právo*. 3. 5. 1976.

roč. 56. č. 104. s. 5. Dostupné z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1976/5/3/5.png>

Zemřel Mao Ce-tung. *Rudé právo*. 10. 9. 1976. roč. 56. č. 216. s. 1. Dostupné z URL:

<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1976/9/10/1.png>

ALEXANDROV, I. K výročí ČLR. *Rudé právo*. 2. 10. 1976. roč. 57. č. 235. s. 7. Dostupné

z URL: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1976/10/2/7.png>